

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Gyermek kultúra mesterképzési szak

Harcos Bálint mesevilága –
Harcos Bálint meseköteteinek elemző bemutatása

Belső konzulens: Dr.NagynéDr.Mandl Erika
egyetemi docens

Belső konzulens **Mate, Kaposvári Campus**
intézete/tanszéke: **Neveléstudományi Intézet**

Készítette: Pazdora Ferencné

Kaposvár
2024.

Harcos Bálint mesevilága.

Alcím: Harcos Bálint meseköteteinek elemző bemutatása

Pazdora Ferencné

Gyermek kultúra Ma

C8DX4Y

Dr. Nagyné Dr. Mandl Erika

Egyetemi docens

Tartalomjegyzék

1. Bevezető	4.o.
1.1 A témaválasztás motivációi	6.o.
2. Az illusztráció(k) fajtái	7.o.
2.1 Szöveg és kép viszonya	12.o.
2.2 Kortárs műmese	17.o.
3. Pagony Kiadó	20.o.
4. Illusztrátorok	24.o.
5. Harcos Bálint	28.o.
5.1 Harcos Bálint írói pályafutása	29.o.
5.2 Harcos Bálint stílusa és nyelvezete	30.o.
5.3 Harcos Bálint műveinek témái és szereplőkarakterei	34.o.
5.4 Interjú Harcos Bálinttal	36.o.
5.4.1. Saját reflexió az interjú alapján	42.o.
6. Harcos Bálint meseköteteinek elemző bemutatása	43.o.
6.1 A választott könyvek tartalma	43.o.
6.2 A választott könyvek karakterei, nyelvezete	47.o.
6.3 A választott könyvek illusztrációi	49.o.
7. Összegzés	53.o.
8. Szakirodalom	54.o.
9. Képjegyzék	59.o.
10. Mellékletek	60.o.

1. Bevezető

Dolgozatomban Harcos Bálint munkásságát, írói pályafutását és műveinek stílusjegyeit (nyelvezetét, motívumkészletét, karaktereit) szeretném bemutatni.

Az előzőekkel összefüggésben összehasonlító elemzést is szeretnék készíteni a szerző kiválasztott meseköteteiről, elsősorban a szépirodalmi szöveg és az illusztrációk kapcsolatát, viszonyát vizsgálva. Azért esett Harcos Bálintra a választásom, mert tapasztalataim szerint az író nyelvi humora, karakterábrázolása, a jelenkori gyermekvilághoz kapcsolódó témái megérintik az óvodás korú gyermekeket, meséi sikeresen beilleszthetők az óvodai nevelési területek tematikus terveibe is. Továbbá nem készült még ilyen átfogó, elemző írás Harcos Bálint írói tevékenységéről. Fontos volt számomra az a szempont is, hogy Harcos Bálint művei szépirodalmi értékű szövegek.

Véleményem szerint nagyon fontos a gyermekkönyvek illusztrációja, mivel általa a mesét megismerő, de olvasni még nem tudó gyermek is a saját értelmi, érzelmi szintjén képes feldolgozni, és a mesehallgatás után utólag is felidézni a történetet.

Kiemelkedő szerepe van a gyermekkönyvekben a képi világnak, ezen belül a szín- és formavilágnak, valamint az illusztrációk elhelyezkedésének is. Három különböző megközelítés szerint vizsgálom az illusztrációkat. Az első szempont a funkció vizsgálata: díszítő, értelmező vagy kiegészítő szerepet töltenek-e be az elemzett könyvek illusztrációi?

Majd a szöveg és kép viszonyát szeretném elemezni aszerint, hogy az egyes könyvekben az illusztrációtípusok melyik formája van jelen (metaforikus, metonimikus, szinekdotikus, ironikus illusztrációk stb.). Itt fontos kérdés az is, hogy a választott illusztrációtípus(ok) milyen módon járulnak hozzá a mese mélyebb, vagy többrétegű értelmezéséhez, befogadásához? Végül az illusztrációk elhelyezkedését is vizsgálom a választott kötetekben (egész oldalas illusztrációk, képtáblák, elszórt vagy marginális rajzok, illusztratív címkék, záródíszek, keretek stb.).

Az illusztrációk művészi szintűek a választott könyvekben és önmagukban is értéket képviselnek. Az igényes illusztráció továbbviszi a szöveg tartalmát, és a kötetek képi világának megalkotói egyéni látásmódjukkal, stílusukkal bővítik a szöveg jelentésrétegeit.

Kutatási módszerek

Munkám során a dokumentumelemzés (műelemzés, illusztrációelemzés) lesz a téma feldolgozásának egyik fő módszere. A műelemzések elkészítéséhez a vonatkozó irodalomelméleti és művészettörténeti szakirodalom szempontrendszerét veszem alapul. Lehetőségem szerint szeretnék interjút is készíteni a választott íróval. Ez a tervem a szervezés, egyeztetés után sikeresen megvalósult. Az interjúban főleg arra kerestem a választ, hogy Harcos Bálint írói ars poeticájának melyek a főbb sarokpontjai, milyen a viszonya a gyermekközönségével, hogyan szólítja meg őket, milyen stílusjegyeket használ a műveiben, és milyen tematika alapján készíti könyveit, történeteit. Az interjú további kérdései megjelent köteteinek illusztrációira, illetve a szöveg és kép általa ideálisnak tartott viszonyára vonatkoztak.

Az adatfeldolgozás menete

Az adatfeldolgozást könyvtári kutatással kezdtem, ahol az intézmény által igénybe vehető és általa elérhető adatbázisokban kerestem szakirodalmat. Szűkebb témámon (a Harcos Bálintról szóló írásokon) túl elsősorban a kortárs hazai gyermekkönyv-kiadás, a kortárs műmese műfaji kérdései, a kortárs gyermekkönyv-illusztráció témaköreinek szakirodalmát gyűjtöttem össze, s ezen belül a Harcos Bálintról szóló anyagok összegyűjtésére kiemelten a nyomtatott irodalmon túl a digitálisan rögzített vagy utólag digitalizált dokumentumokat is igyekeztem összegyűjteni. A szakfolyóiratok, szakkönyvek tanulmányain túl a témám szempontjából fontos forrásanyagoknak tekinthetők a választott szerzővel és illusztrátoraival készült alkotói interjúk és a könyveiről megjelent kritikák is.

1.1. A témaválasztás motivációi

Témaválasztásom fő motivációja a mindennapi munkám során tapasztalt, a mai gyermekkönyvek illusztrációinak nem mindig gyermekközpontú, szerethető és megfelelően stilizált jellege adta. Óvodapedagógusként fontosnak tartom a példamutatást a gyermekek számára, melyet nem csak etikai, erkölcsi és normatív szabályok átadására tartom alkalmazandó feladatnak. A szépérzék, a társadalmi kapcsolatok és kommunikáció megfelelő elsajátításán túl az irodalmi nevelés is szerepet kap óvodai tevékenységeimben. Mindennapi munkám során nemcsak régről ismert meséket, írói alkotásokat, gyermekverseket viszek a csoportomba járó gyermekeknek. Igyekszem a mai, kortárs írótól és költőtől is heti szinten megismertetni velük egy verset, mesét, alkotást. Ezek kiválasztásakor fontos szempont számomra a választott mű korcsoportnak megfelelő tartalma, hosszúsága és illusztráltsága. Először elképzeltetem a gyerekekkel a hallott szöveget, majd elmesélésük után együtt nézzük meg, az író hogyan ábrázolta a karaktereket, helyszíneket. Ehhez nagy segítség számomra Harcos Bálint, Bálint Ágnes, Varró Dániel, Vadadi Adrienn és számos más kortárs alkotó gyermekirodalmi tevékenysége.

Témaválasztásom másik fontos mozgató motivációja, hogy a mai gyermekek olvasási és mesehallgatási szokásainak a javítása érdekében szeretném bemutatni, hogy igenis léteznek izgalmas, gyermekközeli és gyermekközpontú témákat feldolgozó kortárs művek. Ezek közül is kiemelve egy kortárs író műveit és munkásságát, melyet nemcsak otthon, de akár az óvodában is bátran olvashatunk. Ezeket a meséket, műveket használhatjuk egy-egy probléma, esemény feldolgozására vagy akár önbizalom erősítésre is. Harcos Bálint nagyon szerethető, a mai gyermekvilághoz igazodó karakterei és történetei közül találunk az óvodás korosztály számára is megfelelő meséket, meseköteteket.

2. Az illusztráció(k) fajtái

Az illusztráció, mint téma nagyon összetett megközelítésre ad lehetőséget. Illusztrációk szinte már azóta vannak, hogy az ember elkezdett maradandó alkotásokat hagyni maga után. Hiszen az ősember is barlangrajzokkal kommunikált, üzent. Történelmi tanulmányainkból tudjuk, hogy képi értelmezés hamarabb volt, minthogy az írásbeliség megjelent volna.

Az illusztráció, mint eszköz az írott, nyomtatott szöveg szemléltetését, bemutatását és kiegészítését szolgáló rajz, ábra, kép esetleg fénykép. Az 'illusztráció' szó jelentése és fogalma a magyar nyelvben az, hogy valamilyen szöveg, írás vagy előadás szemléltetésére, érthetőbbé tételére használunk illusztrációkat, azaz képeket vagy rajzokat. Az illusztráció, mint eszköz lehet akár fotó, ábra, grafikon és animáció is. Az illusztrációk alkalmazásával a gyermeket hozzásegítjük a szöveg megértéséhez. Ehhez lehetőségünk van szemléltetést, megjelenítést, képi ábrázolást, szövegképet, szöveg közti ábrát, karikatúrát, grafikát, szemléltető magyarázatot, esetleg festményt is alkalmazni. Ezáltal az illusztrációt ki tudjuk fejezni valamilyen vizuális elemmel, vizuális eszköz segítségével. Életünk számos területén használjuk ezeket a lehetőségeket; az irodalomban, oktatásban, sajtóban, könyvekben, újságokban, de akár marketinges felhasználásként is alkalmazunk illusztrációkat. Az illusztrációk segítenek abban, hogy a szöveges tartalom érthetőbb legyen, és a célcsoport figyelmét felhívjuk a fontos információkra, kiemelkedő mondani valónkra.¹

A Művészeti Lexikon szerint „az illusztráció egy alkalmazott képi ábrázolás vagy diagram, amelynek célja valamely szöveg szemléltetése, megvilágítása, könyveknek díszítése, a szövegnek értelmezése képekkel, rajzokkal, fényképekkel, ábrákkal.”²

Az illusztrációk kapcsán fontos megemlíteni a papírszínházat is, mely egyediségével és nem hétköznapi stílusával magával ragadja a kisgyermeket. A mai rohanó, digitális világban szerintem fontos szempont, hogy ne kapjon minden információt készen a gyermek. Igenis használja fantáziáját és képzelő erejét a mese hallgatása során és ne csak bámulja, akár

¹ Varga Emőke: Hallott szó – látott kép. A színekdotikus illusztráció jellemzői. In: Ars Hungarica. 2014. 2. szám. 269-281. https://epa.oszk.hu/01600/01615/00098/pdf/EPA01615_ars_hungarica_2014_02_269-281.pdf (2023.09.05.);

Illusztrációk használata különböző kiadványokban. <https://www.prosign.hu/grafikai-tervezes/66-illusztraciok-hasznalata-kulonbozo-kiadvanyokban> (2023.09.05.)

² Illusztráció szócikk. In: Művészeti lexikon.

https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MuveszetiLexikon_1/?pg=5&layout=s&query=illusztr%C3%A1ci%C3%B3 (2023.09.05.)

a kijelzőt a telefonon, akár a televízió képernyőjét. A kamishibai, magyar nevén a papírszínház egy különös könyvforma. Eredetét tekintve japán találmány. Magyarországon a Csimota Könyvkiadó honosította meg a műfajt. Ez a fajta illusztrált könyv egy viszonylag nagy kartontasakban található, ahol általában tizenkét-húsz kötetlen lap van, melyeknek egyik oldalán egy illusztráció, kép található, a hátoldalon pedig maga a szöveg, felirat. Ezt a szöveget a közönséggel szemben ülő előadó olvassa fel, és közben a történet egymást követő jeleneteit ábrázoló lapokat cseréli. A képeket egy nagy, kinyitható fakeret határolja, ami segít fókuszálni a nézőnek, hallgatónak.

További két fajta illusztrációról tudunk beszélni aszerint, hogy kézzel készült, egyedi, egy példányban fellelhető illusztráció, vagy valamilyen sokszorosítási technikával készült. Az egyedinek mondható illusztrációk közé tartoznak például a kézzel festett pergamen- és papíralapú kódexek. A másik pedig a sokszorosítható illusztrációk, mint az eredetileg egyedi tollrajz, a fametszet, a rézmetszet, a rézkarc, a szitanyomat, a számítógépes grafika, az elektrografika, de a lehetőségek végtelenek, melynek csak az emberi kreativitás szabhat határt.

A hagyományosnak vélt illusztrációkon felül létezik a művészeti illusztráció, amikor az értelmezést segítő alkotás már önálló műalkotásként is képes megállni a helyét. Ez az illusztráció szöveg nélkül is gyönyörködtet, önálló mondanivalóval rendelkezik. Az illusztrációt, mint kifejezést csak a 19. század közepétől használjuk, ebben is a könyv- és folyóirat nyomtatás vállalt jelentős szerepet. Ez messze nem azt jelenti, hogy korábban nem voltak illusztrációs munkák, hiszen a könyvnyomtatás kezdeti időszakában is tartalmaztak a nyomtatványok képes illusztrációkat.³

Történelmi idősíkokban gondolkodva először ott van például Kína, ahol a költészet, az írás és a festészet egy különleges egységet alkotott, még jóval időszámításunk előtt. Majd haladhatunk akár Egyiptomba, ahol A Halottak Könyve, mint szakrális és zárt illusztráció-együttes egy jelentős emlékként van számontartva. A keresztény középkor, mikor a kódexek írása úgymond virágzik. Rengeteg készül, és tele vannak ábrázolásokkal, iniciálékkal, melyek a szentek életét, cselekedeteit mutatják be. És ráadásul ott vannak a templomok, és egyéb szent helyek díszítései, domborművei, mozaikjai és freskói is. A szentek után a valódi

---

³ Fitz József: A magyar könyv története. [Budapest]: Magyar Helikon 1959.

<https://mek.oszk.hu/14000/14014/14014.htm> (2024.03.02.). V.ö. Paulson, Ronald: Book and painting : Shakespeare, Milton and the Bible : literary texts and the emergence of English painting. Knoxville, Tenn. : Univ. of Tennessee Press, [1982]

történelem felé fordulva a miniatúrák is megjelentek, és jelentős magyar példákat is találunk. A reneszánszban, pontosan ebben az időszakban (1307-21) írta meg Dante Isteni színjátékát, mely megjelenésétől kezdve illusztrációk hadát indította el, és tart a mai napig is. A reneszánszban hatalmas fejlődésnek indul az illusztrációs művészet, és létrejönnek az alapjai a mai modern változatoknak. A barokkban az illusztrációk már kezdik megállni a helyüket önálló alkotásként is, ezt hívjuk autonóm művészi illusztrációnak. Az autonóm művészet alkotásainak értéke függ a tartalomtól, a külső és belső forma kifejező eszközeinek választékosságától. Az ilyen művek nem alkalmasak arra, hogy más művészeti alkotásnak dekoratív, értelmező, hangulati részelemei legyenek. Az illusztráció, ahogy már korábban említettem, a 19. században vált nagy művészetté. Megjelennek a romantikus illusztrációk, melyeknek egyik legkedveltebb irodalmi alakja, persze a bibliai témák mellett, Don Quijote lesz. Mivel a romantikánál valóban dől a dominó, illusztrációk hada lep el minket. Ez nem egy teljes lista a történelmi vonatkozású illusztrációkról. Gyakorlatilag olyan sokan vannak az egyes történelmi korszakokban megnevezhető illusztrátorok, hogy nehéz választani, és a témák is folyamatosan visszatérnek. Ez főként akkor fordul elő, ha bekerül a köztudatba egy nagyon meghatározó irodalmi alkotás, például Dante: Isteni színjátéka, vagy Madách Imre: Ember tragédiája.⁴

A gyermekkönyv-illusztráció jellegzetességei

Nem minden gyermek képes arra, hogyha képek, vizuális élmény, látvány nélkül felolvasunk neki 1-2, vagy akár több oldalt, azt türelmesen végighallgassa. A vizuális bevezetés fontos a gyermek számára, mivel feloldja gátlásait és leköti a figyelmét, érdeklődését. Illusztráció esetén nem a konkrét szöveget kell visszaadjuk a képen, könyvben, hanem csak abból kiindulva, hogyan tudja az adott kép a gyermeki fantáziát beindítani. Ilyen példa a magyar népmese esetén figyelhető meg, amikor elegendő akár egy szimbólum, rejtett kapu, amely megnyitja a gyermeki fantáziát. Itt az illusztráció sokkal kevesebb, mint a szöveg.

Például egy sűrű erdőt nem feltétlenül kell úgy megjeleníteni, hogy megrajzoljuk az összes levelet és faágat. Ábrázolhatjuk elmosódott, sejtelmes foltként, vagy játszhatunk a fény-árnyékokkal, színek térhatásával, esetleg szimbolizálhatunk is. Ezek a technikák

---

⁴ Soltész Zoltánné: A magyarországi könyvdíszítés a 15-17. században. In: Iskolakultúra. 8. évf. (1998) 1. sz., p. 63-69. <https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/18764/18554> (2024.03.11.)

mindegyike segíti a gyermeki képzelőerő megnyílását, beindulását. akár szöveg nélkül is. Fontos, ha később a gyermek egyedül nézegeti az adott könyv képeit, újra átélhesse a mesét, történetet, amit hallott. Ezért nagyon fontos a képek kiválasztása, hogy az illusztrátor mely megjelent belső képét választja. Mindig azt a képet választja, amelyik a legjobban illeszkedik tematikusan, pedagógiailag és tartalmilag is az adott szöveghez, a gyermeki gondolkodást előtérbe helyezve. Ezt a technikát KAPU-elméletnek nevezték el, melyről Gábor Emese cikkében is olvashatunk bővebben.⁵

Az illusztrálásnál fontos, hogy a gyermek a lényeg. Lényeges tulajdonság az is, hogy a gyermek a főszereplővel tudjon azonosulni, ezért ne legyen tipizálva, bekarakterezve a főszereplő. Meg kell találnia a mesében önmagát a gyermeknek! Mindig a jó, szerethető karaktert választja a gyermek. A mellékszereplők egy-egy archetípust képviselnek. Ezeket meg kell találnunk és intenzíven kifejezésre hozni, megjeleníteni. Ilyen lehet a gonosz vasorrú bába, az agyafűrt manó, a ravasz: róka, az okos varázsló, a legkisebb királyfi, a szegény legény.

A mesék nagyon sok stílusváltáson estek át, így változott mondanivalójukkal együtt az illusztrációja is. A mese mondanivalója, tartalma szerint, a gyermek életkora vetületébe illeszkedjen az illusztrálási technika és stílus. Ilyen például a Magyar népmesék sorozat vagy a népi mondókák illusztrálása, melyek fantáziadús ábrázolásmódot és bátor színeket alkalmazhat. Nagyon fontos az illeszkedő népi motívumok használata. Az állatmesék játékos, gyermek figyelmét aprólékosan lekötő részletességgel megjelenített kedves konkrét, humoros állatfigurák. Emberi ruhákba bújtatva. Népi elemekkel. Természetről szóló meséknél a gyerekekhez szóló növény, a természethű háttér, a megszemélyesített beszélő növény és állatfigurák. Óvodásoknak szóló versikék többségében gyermekrajzi szinten naiv, síkbeli illusztrációk találhatók, sokszor háttér nélkül. Az illusztráció itt az emlékezés, felidézés miatt szükséges. A még olvasni nem tudó gyermek a kis képpel köti össze a verset, így jegyzi meg a szövegét, ha nincs kép, nem biztos, hogy figyel a versre. A mai kor gyermekét sokkal inkább a fantáziadús, vegyes technikákat alkalmazó illusztrációval rendelkező meséket és verseket szeretik inkább.

---

⁵ Gábor Emese: Értekezés a gyermekkönyv-illusztráció lényegéről: Kapu elmélet.

<https://www.gaboremese.hu/muveszetspszichologia/16-ertekezes-a-gyermekkonyv-illusztracio-lenyegetrol>
(2024.03.11.)

Gábor Emese szerint, ha jól sikerült a kapunyitás és a szereplők elhelyezése is, akkor a gyermek maga éli meg a történetet, mesét, nem csak hallja, látja, hanem át is érzi. Úgy érzi, hogy vele történik, tehát hatni fog rá. Ebben nagyon sokat segíthet a jó könyvillusztráció és sajnos gátolhat is a rosszul választott és alkalmazott illusztráció. Ezért is olyan fontos hát a jó illusztráció gyermekeink számára a mesékhez, versekhez a nekik szánt kiadványokban, és nagy a felelőssége a szülőnek is, akinek ezt a könyvesboltban el kell döntenie és kiválasztania a gyermeke számára.⁶

„Európában az utóbbi évtizedek jelentős fejlődést hoztak szöveg és kép, könyv és illusztráció vizsgálata terén. Munkájának első nagy részében Varga Emőke éppen arról beszél, hogy az illusztráció, és különösen a gyermekkönyv-illusztráció ma nemcsak a hagyományos szempontok miatt foglalkoztatja a kutatókat, hanem azért is, mert a gyermekkönyv az intermediális kutatások egyfajta mintaterepévé vált. A kortárs gyermekkönyv-kritika nem egyszerűen szöveg- és képvizsgálattal közelít tárgyhöz (bár nálunk már ez is jelentős előrelépés volna a jelenlegi helyzethez képest,) hanem, ahogy Thomas Mitchellt idézve írja a szerző, azzal a felismeréssel, hogy „*minden médium kevert médium*”. És ez különösen igaz arra a területre, ahol az illusztráció jelentősége nemcsak megőrződött, de meg is növekedett a XXI. század elejére. Mint a könyvből kiderül, Nyugat-Európában már a nyolcvanas években általánosan elfogadottá vált az a felfogás, amely szerint illusztráció és szöveg „*mediális hibridet*” alkot, egyfajta „*interferenciális szöveg-kép viszonyt*” hoz létre. Arról van szó, hogy a hagyományos felfogással szemben ez a megközelítés a képet nem valamiféle alárendelt kiegészítőnek, a szöveghez képest másodlagos és elhanyagolható mellékletnek tekinti, hanem olyan teljes értékű üzenethordozónak, amely egyfelől a szöveggel való kapcsolatában nyeri csak el teljes jelentését, másfelől magának a szövegnek a jelentése is csak a képekkel való kapcsolatában teljesebb ki.”⁷

---

⁶ Gábor Emese: 2008-ban a XV. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon elhangzott előadás publikált anyagából. <https://www.gaboremese.hu/muveszetszichologia/16-ertekezes-a-gyermekkonyv-illusztracio-lenyegetrol> (2024.03.12.)

⁷ Bárdos József: Illusztráció, Giccs, Gyermekkönyv-kritika <https://irodalmijelen.hu/2013-okt-28-0750/illusztracio-giccs-gyermekkonyv-kritika> (2024.02.16.)

2.1 Szöveg és kép viszonya

Több szaktanulmány szerzője hangsúlyozza, hogy a szöveg és kép viszonyának kiemelkedő szerepe van a gyermekkönyveken túl is, bármilyen irodalmi műben. Erről Varga Emőke, Révész Emese és Kárpáti Andrea is írt tanulmányt.

Varga Emőke az illusztráció és a szöveg kapcsolatában a korszerű elméletekre támaszkodva négy alapvető viszonyt tételez. A metaforikus, a metonimikus, a szinekdotikus és az ironikus viszonyt.

Metaforikus viszony a szerző szerint akkor jön létre, ha „szöveg és kép viszonya nagyjából kiegyensúlyozott, és az illusztráció arra törekszik, hogy saját (képi) eszközeivel a teljes, az „*ideális jelentés*” maga is elmondja, mintegy a szöveg képi megfelelője legyen. Így szöveg és kép között egyszerre van azonosság (a jelentésben) és különbség (eszközökben), s a kettő együttese hat a befogadóra.

A metonimikus viszony lényege, hogy az illusztráció a szövegegésznek csak egy bizonyos, rendkívül fontosnak érzett mozzanatát ragadja meg, ebben mutatva fel annak teljességét. Az ilyen illusztráció a szó eredeti értelmében „*megvilágít*”, miközben szándékosan eltávolodik a szöveg teljességétől.

A szinekdotikus illusztráció arról ismerhető fel, hogy csak rész(ek) felmutatására vállalkozik, nem bízik semmiféle teljes, „*ideális jelentés*” megragadhatóságában, ugyanakkor a részek felsorakoztatásával mégis a szövegegész képi megjelenítője akar lenni. Varga Emőke szerint ez a fajta illusztráció elsősorban a mai gyermekkönyvekre jellemző.

Végül a negyedik típusba a szerző azt az esetet sorolja, amikor az illusztráció ironikus viszonyba lép a szöveggel. Nem azonosul annak szemléletmódjával, hanem attól eltávolodva olyan jelentésrétegek feltárására törekszik, amelyek talán első olvasásra nem is tárulnának fel a befogadó előtt. Ezzel más, bizonyos értelemben többletjelentéssel képes felruházni a szöveget.”⁸

Varga Emőke könyvének második része arról szól, hogy korszerű megközelítéssel nagyon fontos és aktuális dolgokat lehet mondani a könyvekről, akár a gyermekkönyvekről is. Egy szempontrendszer mutat be. Az író szerint a magyar könyvkiadásnak különösképpen a

---

⁸ Varga Emőke: Illusztráció, giccs, gyermekkönyv-kritika. In: Irodalmi jelen. 2013. október 28. <https://irodalmijelen.hu/2013-okt-28-0750/illusztracio-giccs-germekkonyv-kritika> (2024.02.11.); Vö. Varga Emőke: Illusztráció a teóriában, a kritikában, az oktatásban. L'Harmattan, 2012.

gyermekkönyvek esetében, nagy szüksége volna azokra a kritikusokra és kritikára, amely, egyértelműen képes elválasztani egymástól az értékest és az értéktelent megalapozott vélemény alapján. Ez azért is égetően fontos, mert a rossz, elrontott szöveg és a rossz, elrontott kép szinte törvénytörően jár együtt. Ez a tény sajnos a gyermeki befogadó készségre sincs jó hatással.

Varga Emőke szerint az első önálló lépés a gyermekek könyvvel való kapcsolatának kialakítása során a képpel való kapcsolatteremtés. Ez egy fontos momentum az író szerint. Varga Emőke szerint „A gyatra képanyag, az olcsó giccs tehát nemcsak a képtől (a képzőművészetektől), de a szótól (a könyvtől) is könnyen és véglegesen eltávolíthatja a leendő felnőttet.”⁹

Varga Emőke könyve jó szívvel ajánlható mindenkinek, aki könyvekkel foglalkozik. Legfőképpen jelenlegi és leendő pedagógusoknak, hogy könnyebben eligazodjanak, és tudjanak választani a mai könyvkiadás kínálatából. Jó volna, ha a könyv a tanító- és tanárképző intézmények ajánlott vagy kötelező irodalom-listájára is mielőbb fölkerülne. Varga Emőke szerint szakemberek nevelésére volna tehát nagyon nagy szükség, és nemcsak a könyvkiadóktól kell elvárunk, hogy igényesebben és értékkezőpontúbban nyúljanak az illusztrált könyv létrehozásának problematikájához, hanem a pedagógusképző intézményeknek is sokkal többet kellene tenniük azért, hogy a jövő tanítói és tanárai képesek legyenek tájékozódni az intermedialitás korának világában.¹⁰

A mai illusztráció trendek nagyon változatosak és nagymértékben eltérőek a megszokott, hagyományosnak vélt és mondott illusztrációknak. Ilyen illusztráció például a geometriai formák alkalmazása, mely egy izgalmas és modern formája az illusztrálásnak. Egy másik fajta illusztrálás, a minimalista és a hozzá közel álló vonalak alkalmazásával létrejövő képalkotás. Ez a fajta egy letisztult, vékony körvonalú, egyszerű mintázatú elemekből tevődik össze. A megszokottól nagyon eltérő az illusztrációs kollázs nevű illusztrálási lehetőség, mivel itt a félig megrajzolt illusztrációk fotós tartalmakkal vagy a fotók egyes részeivel egészülnek ki. Sok esetben éppen a szöveges tartalmak egyfajta „keretként” jelennek meg a

---

⁹ Varga Emőke: Illusztráció, giccs, gyermekkönyv-kritika. In: Irodalmi jelen. 2013. október 28. <https://irodalmijelen.hu/2013-okt-28-0750/illusztracio-giccs-gyermekkonyv-kritika> (2024.02.11.); Vö. Varga Emőke: Illusztráció a teóriában, a kritikában, az oktatásban. L'Harmattan, 2012.)

¹⁰ Varga Emőke: Illusztráció, giccs, gyermekkönyv-kritika. In: Irodalmi jelen. 2013. október 28. <https://irodalmijelen.hu/2013-okt-28-0750/illusztracio-giccs-gyermekkonyv-kritika> (2024.02.11.); Vö. Varga Emőke: Illusztráció a teóriában, a kritikában, az oktatásban. L'Harmattan, 2012.

munkákban. A szürrealista és a retro elnevezésű stílus továbbra is megtalálható az ismert illusztrációk között. A valóság-hű 3D és az animáció nevű illusztráció minden téren megállja a helyét a mai illusztrálási technikák terén. Manapság sok esetben alkalmaznak grafikákat és élénk már-már merésznek mondható színeket és nagyon változatos textúrákat az illusztrátorok, kiemelve ezzel is a mondandó fontosságát és új technikákat is alkalmazni a megszokott és sokszor alkalmazott többi változat mellett.¹¹

Révész Emese egyik cikkében az alábbiak szerint fogalmazza meg a szerinte mai társadalomnak megfelelő gyermekkönyv-illusztráció mit is jelent. „A jó gyermekkönyv-illusztráció nem feltétlenül szép, annál inkább izgalmas, folyton új felfedezésekre csábító, lehet fésületlen kissé, lehet groteszk vagy szürreális, hívhat csendes belső utazásra vagy kiválthat harsány hahotát. A lényeg, hogy professzionálisan megformált, friss, önálló vizuális világgént jelenjen meg, amely karakteres és újszerű módon képes reflektálni saját jelenünk képiségre. Fontos, hogy olyan képi világ legyen, amely „hisz önmagában”, a szövegtől függetlenül is működőképes, illetve azzal dinamikus viszonyban áll.”¹²

Kárpáti Andrea és Varga Emőke is foglalkoznak tanulmányaikban a gyermekkönyv illusztrációk alakulásával, és a szöveg és kép viszonyának korszakonkénti alakulásának és társadalmi alakulásának helyzetével. Erről részletesen olvashatunk a Magyar Tudomány nevű folyóiratban megjelent cikkében is, ahol több korszakon keresztül mutatja be az ábrázolás alakulását. A rajzoktatás kezdetétől - 1777-től -, a világháborúk időszakán keresztül a gépképkorszakig mutatja be a gyermekrajzok alakulását, mely mára vizuális nevelés, vizuális kultúra nevet viseli. Míg régen az élmény felidézésére, érzelm kifejezésére használták a rajzolást, mint kifejező eszközt, ma már inkább tanítják, tanuljuk miként is alkalmazzuk ezt a kifejező, elmesélésre alkalmas technikát.¹³

Varga Emőke egy másik szempont szerint vizsgálta az illusztrációt, a képi világot a gyermekeknek szánt művekben. Ez a szempont a digitalizált eszközöket elemezte. Fontos megemlíteni, hogy a táblagépen megnézett mesék illusztrációi nem azonosíthatók az elektronikus könyvben fellelhető illusztrációkkal. Egyrészt az elektronikus könyvnek vagy

---

¹¹ Illusztráció trendek – 2022. <https://designakademia.hu/illusztracio-trendek-2022/> (2024.03.02.)

¹² Magyar illusztrátorok képi világa: A gyermekkönyv-illusztráció. <https://olvasovanevels.gportal.hu/gindex.php?pg=37027098&nid=6681179> (2024.03.02.)

¹³ Kárpáti Andrea: Esztétikai nevelés az új képkorszakban: A gyermekrajztól a vizuális nyelvig. In: Magyar Tudomány. 2011.9. sz. https://www.epa.hu/00600/00691/00093/pdf/mtud_2011_09_1058-1064.pdf (2023.11.12.; 2024.03.05.)

más néven interaktív könyvnek sajátos jegyei, jellemzői vannak akárcsak a nyomtatott könyveknek. A piaci elvárásoknak megfelelően alakult a technikai fejlődésük. Ezek alapján létrejött egy kategorizált csoport elkülönítés: „Ruttkay Zsófia Yokota és Teale klasszifikációjából kiindulva az interakció mértéke és funkciói alapján kategorizál és különít el négy csoportot: (1) nyomtatott képeskönyvek digitális reprodukálása, (2) film-jellegű interaktív könyvek, (3) interakciós lehetőségekben bővelkedő appok, (4) a történetmesélést egyéb funkciókkal (például játék, tudáspróba, kreatív alkotás) kiegészítő összetett interaktív könyvek. „¹⁴

Kép és szöveg viszonyáról két alkalommal is megrendezett Budapesti Illusztrációs Fesztivál alkalmával is történt bemutatás, egyeztetés és fejlődésre ösztönző megmérettetés. Első alkalommal nem volt zökkenőmentes a kezdet, erről Révész Emese beszámolójából tudunk. Először a kezdeményezést a kezdetektől támogató Pálfi György László, MOME tanára segítségével közösen felkeresve a Petőfi Irodalmi Múzeumot, akik szerint ez a Fesztivál túlmutat a múzeum keretein és lehetőségein. Herbszt László illusztrátor segítségével kialakult a kapcsolat a Graphifest szerveződés. Pályázatot írtak ki külföldi minták alapján, mégis másként. A magyar pályázatba nem tartozott bele a plakát és a képregény. Ugyanakkor várták a nyomtatásban még meg nem jelent műveket is. Külön kiemelt hangsúlyt kapott a felnőtt, szépirodalmi illusztráció, mellyel ezt a haldokló műfajt szerették volna újjáéleszteni. A fesztivál apropóján évfordulós szerzők műveire külön pályázatot írtak ki, Ady Endre, Örkény István voltak az elsónél. Az online beadott műveknek jelentős része gyermekkönyv illusztráció volt, melyet zsűrizés után egy kiállítás keretein belül 2019 októberében az érdeklődők is megcsodálhatták. A zsűri tagjai között több neves illusztrátor és vezető is szerepelt. Ebben az évben a Pagony kiadó különdíját Turi Lilla nyerte. A Móra kiadó által felajánlott fődíjat pedig Grela Alexandra kapta. A Budapesti Illusztrációs Fesztivál szakmai visszhangja pozitív volt, mely folytatásra ösztönözte a szervezőket.¹⁵

Második alkalommal megrendezett Budapesti Illusztrációs Fesztiválról is Révész Emese beszámolója alapján tudjuk, hogy hasonló sikereket értek el az indulók, mint első alkalommal. Ezt a pályázatot 2021 tavaszán adhatták be az érdeklődő illusztrátorok. Ebben az évben is négy kategóriát indítottak a szervezők. „A pályázati kategóriákon az első alkalomhoz képest

---

¹⁴ Varga Emőke: Az interaktív mesekönyv medialitása: <https://ojs.lib.unideb.hu/studia/article/view/4269/4104> (2023.12.10.; 2024.03.25.)

¹⁵ Révész Emese :Illusztrációra fel!; A 1. Budapesti Illusztrációs Fesztivál egy szervező szemével <https://www.reveszemese.hu/?p=1358> (2024.03.20.)

lényegileg nem változtattunk, négy kategóriában hirdetve meg nyílt pályázatunkat. A nemzetközi gyakorlatot követve a *fiction* kategóriába vártuk a gyermek- és felnőttirodalmi művek illusztrációit, a *non fiction* kategóriába pedig a tudományos, ismeretterjesztő művek illusztrációit. Önálló kategóriát hirdettünk a *silent book* számára, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy a hazai alkotókat is ösztönözzük az elmúlt évtizedben reneszánszát élő, szöveg nélküli, narratív képek könyvek készítésére. A kategóriát tágan értelmeztük, és ide vártuk a böngészők, lapozók, illetve az idehaza közkedvelt papírszínházak illusztrációit is. A negyedik kategóriába három aktuálisan évfordulóját ünneplő magyar író-költő alkotásaira vártunk pályaműveket, azzal a kifejezett szándékkal, hogy az alkotókat felnőtt szépirodalmi illusztráció készítésére inspiráljuk. „¹⁶ Ebben az évben az évfordulós pályázatot Lázár Ervin, Mészöly Miklós és Pilinszky János műveire hirdették meg a Fesztivál szervezői. Ezen a pályázaton a Móra kiadó által alapított fődíjat Radványi Maja, míg az ebben az évben alapított Gyulai Líviusz díjat Rofusz Kinga nyerte el. Szinvai Dániel lett a fesztivál felfedezettje, két díjat is magáénak tudhatott, „ő kapta a *silent book* kategória Csimota Kiadó által felajánlott fődíját, továbbá a Pagony Kiadó által alapított Legjobb pályakezdő illusztrátor díját” ¹⁷ A második Budapesti Illusztrációs Fesztivál is nagyon jó visszhangot kapott a szakma résztvevőitől. Ennél fogva tervezik a harmadik fesztivál megszervezését is.

---

¹⁶ Billufeszt másodsor! VISSZATEKINTÉS A 2. BUDAPESTI ILLUSZTRÁCIÓS FESZTIVÁLRA. in: Magyar Iparművészet. 2021. 8. szám.
https://epa.oszk.hu/01000/01059/00286/pdf/EPA01059_magyar_iparmuveszet_2021_8_02-08.pdf (2024.03.22.)

¹⁷ Billufeszt másodsor! VISSZATEKINTÉS A 2. BUDAPESTI ILLUSZTRÁCIÓS FESZTIVÁLRA. in: Magyar Iparművészet. 2021. 8. szám.
https://epa.oszk.hu/01000/01059/00286/pdf/EPA01059_magyar_iparmuveszet_2021_8_02-08.pdf (2024.03.22.)

2.2. A kortárs műmese fogalma, nyelvi stílusa, jellemzői

A kortárs műmese meghatározása egyszerűnek tűnik, de mégis nehéz. Ezt a véleményt Gombos Péter is megerősíti egy tanulmányában. A népmese számtalan meghatározása közül Gombos Péter Katona Lajos megfogalmazását tartja a leghelytállóbbnak: „A mese az epikai költészet azon műfaja, mely az eposzban is jogosultan szereplő csodálatos elemet nem csak megtűri, de annyira megköveteli, hogy ilyen csodálatos elem nélkül nem is képzelhető, sőt tovább menve, a csodálatost, a természet tapasztalati úton megismert rendjén kívül állót, nem is mint ilyet, hanem mint természetet tünteti fel.”¹⁸ Gombos Péter szerint ezek után a műmese megfogalmazása könnyű, hiszen a szerzője ismert, ugyanakkor nehéznek is véli, mivel a leegyszerűsített megfogalmazás nem mutat rá a műmesék sokszínűségére, gazdagságára. Ha csak a szerző szerint nézzük a meséket, akár egy csoportba is helyezhetjük alkotásaikat, ugyanakkor több neves szerző, meseíró kapcsán is érezhető, hogy szükséges lenne egy elkülönítésre, akár egy külön csoport létrehozására.¹⁹

Gombos Péter egy másik tanulmányában szintén a mesével kapcsolatosan elmondja, sokat változott a műfaj Hans Christian Andersen dán meseíró munkássága óta. A mese körülbelül háromezer éve alatt legtöbbet a 19. században változott a legtöbbet. Többek között a Grimm testvérek, Oscar Wilde, Arany Laci és Benedek Elek munkássága alatt figyelhető meg a változás, átalakulás. Ebben a században következett be a mese fonókból való kiválása és bekerülése a gyermekek szobájába, mesekönyvekbe. Ebből adódóan a Grimm testvéreket sok kritika, vád érte a durva kifejezések miatt. Andersent már nem érte ilyen stílusú támadás, nála felfedezték a humor jelenlétét, jelentőségét. A huszadik században, hazánkban is teret hódítottak a meseregények. Hazánk híres írói ekkor tájt Arany László, Benedek Elek vagy Móra Ferenc. Elmondható, hogy a közös akár a műmesénél akár a meseregényeknél Andersen neve és munkássága.²⁰ A tanulmány további részében a modern műmesék jellemzői, hazai képviselőinek a jellemzése olvasható. Többek között a modern jelző, szereplők tulajdonságainak megszokottól való eltérés. Lázár Ervin munkásságának befolyása, ráhatása a magyar írók műveire. Ezek a hatások a teljesség igénye nélkül a nyelvi gazdagság, az

---

¹⁸ Nógrády László: A mese. Bp.: Magyar Gyermektanulmányi Társaság, 1917.
https://mtda.hu/books/nogrady_laszlo_a_mese.pdf (2024.04.10.)

¹⁹ Gombos Péter: 19. századi magyar mesegyűjtők és az irodalmi népmese. In: Könyv Könyvtár Könyvtáros. 2017. 11. szám. https://epa.oszk.hu/01300/01367/00296/pdf/EPA01367_3K_2017_11_046-052.pdf (2024.04.10.)

²⁰ Gombos Péter: 19. századi magyar mesegyűjtők és az irodalmi népmese. In: Könyv Könyvtár Könyvtáros. 2017. 11. szám. https://epa.oszk.hu/01300/01367/00296/pdf/EPA01367_3K_2017_11_046-052.pdf (2024.04.10.)

újszerűség, a népmesei motívumokkal való kiemelkedő bánásmód és az át- esetleg újraértelmezett tanulságok. Csukás István, híres meseírónk is Lázár Ervin útján indult el. Ő nála viszont erős hatás érzelhető az állatszereplők részvételével és a rájuk ruházott emberi tulajdonságok jelenléte. Boldizsár Ildikó stílusa már más stílust képvisel. Összességében elmondható, hogy a jövő nemzedék meseírójának, akár Lázár Ervin, akár Benedek Elek munkássága nyomán indul el, neki is a népmesékből vagy Andersen munkásságából kell merítenie az alap motívumokat.²¹

Az IGYIC mesecentrum oldalán található beszámoló szerint is Csukás István vagy Lázár Ervin írói tevékenysége hatott legerősebben a mai modern gyermekkönyv írókra. Ezen a konferencián a kortársírókat és azok műveit igyekeztek bemutatni. Ezzel is igyekeztek felkelteni, felerősíteni az olvasás szeretetét, előtérbe helyezését, az újbóli felfedezését a mai digitalizált világban. Sok híres író megemlézése közül kiemelném, hogy megemléítették Harcos Bálint A Halandzsarablók című mesés kötetét, melyről elemző bemutatást is írtam a dolgozatban.²² Ez a mű szerintem a tartalma, a vicces szófordulatai és a szereplők néha kifordított, felcserélt, olykor a valósággal összeegyeztethetetlen tartalma és szereplő vonások miatt állja meg a helyét a modern műmesék között. Az IGYIC oldalán fellelhető másik beszámoló szerint is Harcos Bálint könyvei a humora, groteszk kifejezései okán sorolható a modern, kortárs gyermekirodalom művelői közé. „A helyzetkomikumok, a parodisztikus karakterek, a stílusparódia és a regiszterek keveredése is megnevetetti a különböző életkorú gyerekeket például Varró Dániel, Keresztesi József vagy Harcos Bálint könyveiben.”²³

Kovács Gergely elemző beszámolójából is megtudhatjuk, hogy Harcos Bálint A Halandzsarablók című mesekötete nemcsak a humora, abszurd tartalma miatt említhető az abszurd és megható mese címmel, de felfedezhető benne Lázár Ervin munkásságának hatása. A gazdag fantázia, a szenvedélyes szeretet kifejezése, a képzelet és valóság összevegyítése mind felfedezhető Harcos Bálint említett művében, mely a modern műmesékre oly jellemző stílust, jellem. Az író komikuma, játékossága magával ragadja, beszippantja az olvasót és a

---

²¹ Gombos Péter: 19. századi magyar mesegyűjtők és az irodalmi népmese. In: Könyv Könyvtár Könyvtáros. 2017. 11. szám. https://epa.oszk.hu/01300/01367/00296/pdf/EPA01367_3K_2017_11_046-052.pdf (2024.04.10.)

²² Szabó Ildikó: A PEDAGÓGUS AZ A KULCSTÉNYEZŐ, AKI A TANULÁS SIKERÉNEK MEGHATÁROZÓJA. In: Mesecentrum. <https://igyic.hu/tanari/a-pedagogus-az-a-kulcstenyezo-aki-a-tanulas-sikerenek-meghatarozoja.html> (2024.04.10.)

²³ A JÓ GYEREKIRODALOM EGYBEN CSALÁDI IRODALOM IS. In: Mesecentrum. <https://igyic.hu/tanari/a-jo-gyerekirodalom-egyben-csaladi-irodalom-is.html> (2024.04.10.)

mese végén felfedezhető csavar csak még abszurdabbá teszi az író műveit. A rend és rendetlenség ellentétje, a kusza ábrázolása a világnak, ezek mind-mind az óvodásgyermek meséje.²⁴

---

²⁴ Kovács Gergely: ABSZURD ÉS MEGHATÓ MESÉK. In: Mesecentrum.
<https://igyic.hu/mediatar/kritikak/abszurd-es-meghato-mesek.html>

3. Pagony Kiadó

Amikor kortárs magyar gyerekirodalomról beszélünk, a Pagony kiadó neve nagyon ismert és a neve összeforrt a minőségi, kortárs gyermekirodalommal. Hiszen a Pozsonyi Pagony kiadóként és, mint gyerekkönyvesboltként is a minőségi gyerekcultúra elkötelezett híve. Célja, hogy a gyerekkönyvekhez való hozzáállás, ismeret és a gyerekirodalomról való gondolkodás, elképzelés és elfogadás itthon is felnőtté váljék, kiteljesedjen az olvasók elfogadása, irodalmi művek iránti befogadási képessége.

A Pagony kiadó elsősorban kortárs magyar szerzők műveit adja ki és kortárs magyar illusztrátorokkal dolgozik együtt. Szerzőik között tudhatják többek között Berg Juditot, Gimesi Dórát, Harcos Bálintot, Lackfi Jánost, Kertész Erzs, Mészöly Ágnes, Szabó Borbálát, Tasnádi Istvánt, Vadadi Adrienn és Wéber Anikót is.

Illusztrátorai névsorában szerepel többek között (a teljesség igénye nélkül: Agócs Írisz, Bartos Erika, Bernát Barbara, Dániel András, Horváth Ildi, Marék Veronika, Mayer Tamás, Pásztóhy Panka, Rátkai Kornél, Rófusz Kinga, Szegedi Katalin és még sokan mások. (A felsorolt személyek közül sokan szerző-illusztrátorok.)

Az elmúlt években számos gyerekkedvenc mesehős, karakter, figura és történet született a szerzők műveiben, mint Boribon, a Kuflik, Bogyó és Babóca, Pitypang, Rumini, Maszat, Csoda és Kósza, vagy éppen a Panthera vagy az Időfutár.

Büszkék rá, hogy az utóbbi 15 évben számtalanszor nyerte el Pagony-könyv az IBBY (HUBBY) Év Gyerekkönyve Díját, a Szép Magyar Könyv-díjat, és hogy számos könyvük bekerült a kötelező vagy ajánlott olvasmányok közé.

A magyar szerzőkön-illusztrátorokon kívül igyekeznek bemutatni olyan külföldi szerzőket, illusztrátorokat is, akik Nyugat-Európában vagy Amerikában évtizedek óta ismertek és elismertek, Magyarországon azonban korábban nem jelent meg könyvük (például Eric Carle vagy Julia Donaldson). Továbbá szívesen adják ki híres "felnőtt" szerzők gyerekkönyveit is (például Sylvia Plath vagy David Grossmann). Nagyon közel érzik magukhoz a holland gyerekirodalmat is, ezért a bemutatására különösen nagy gondot fordítanak, hiszen, Annie M.G. Schmidt, Fiep Westendorp, Guus Kuijer, Anna Woltz, Anett Huizing könyveivel a hazai olvasó közönség ritkán találkozik.

Könyveik korosztály tekintetében is nagyon széles skálán mozognak: a legkisebbektől kezdve az óvodás korosztályon és a kisiskolás korosztályon felül egészen a kamasz, sőt, akár a fiatal felnőttkorig tudnak kínálni olvasnivalót. Ez részben annak is köszönhető, hogy 2013-ban létrehozták ifjúsági kiadójukat, a Tilos az Á-t, hogy ne csak 0-12 éveseknek, hanem immár a 12 éven felüli kis- illetve nagy kamaszok kezébe is minőségi kortárs olvasmányt tudjanak ajánlani.²⁵

A fent ismertetett kiadási alapelvek alapján érthető, hogy generációk nőttek és nőnek fel ma is a Pagony kiadó könyvein, az általuk forgalmazott olvasmányokon.

Boribon, Bogyó és Babóca, Maszat, Kuflik, Rumini... Mi az, ami összeköti őket? A Pagony Kiadó, amely 2021.-ben ünnepelte a 20. születésnapját. A kiadó az alapító tulajdonosok gyerekeivel növekedett és fejlődött együtt, könyveik szinte minden magyar gyerekzsoba könyvespolcán megtalálhatóak. A Pagony az elmúlt 20 év alatt a magyar gyerekirodalom és gyerekkönyves piac egyik legismertebb szereplőjévé nőtte ki magát, és szinte meseszerű, hogy egy kis baráti vállalkozásból, minimális tőkebefektetéssel mára a kulturális-gazdasági élet egyik jelentős résztvevőjévé vált. Amikor 2001-ben három baráti házaspár – nem találván megfelelő gyerekkönyvet saját gyerekeiknek – elhatározta, hogy gyerekkönyves boltot alapítanak, még nem is sejtették, hogy ezzel az ötlettel lefektették a hazai gyerekkönyves piac alapjait, hiszen hatásukra számtalan más, minőségi gyerekkönyvkiadó kezdte meg működését, elindítva így a gyerek- és ifjúsági könyvpiacot, megteremtve a ma már pezsgőnek mondható hazai gyerekirodalmi közeget.²⁶

Budapesten nyitott meg az első gyerekkönyvesbolt, ez volt a Pozsonyi Pagony, ahol a pult mögött sok évig maguk az alapítók dolgoztak. Azóta országszerte több mint tíz Pagony bolt nyílt: Budapesten a Pozsonyi úti bolt mellett van Pagony Zuglóban, a Tabánban és Óbudán is, a legnagyobb üzletük pedig Budán található. Ez a Gellért tér lábánál nyílt meg, ahol a sok-sok könyv és játék mellett egy kávézó is várja kicsiket-nagyokat. Ebben a boltban található a családok és osztályok körében is népszerű első, kimondottan gyerekeknek szóló gyerek-szabadulószoza, a Rumini Kalandszoba. De nemcsak Budapesten, hanem Pécsen, Sopronban, Győrben, Debrecenben és Kecskeméten is népszerűek a Pagony boltjai. Országszerte minden boltjukban széles kortárs és klasszikus gyerekkönyv választék és

---

²⁵ A Pagony kiadó bemutatása. In: pagony.hu. <https://kiado.pagony.hu/rolunk> (2024.01.31.)

²⁶ Ruff Orsolya: Nem találtak könyvet a gyerekeiknek, alapítottak egy kiadót. 18 éves a Pagony. https://konyvesmagazin.hu/gyerekirodalom/nem_talaltak_konyvet_a_gyerekeiknek_alapitottak_egy_kiadot_18_eves_a_pagony.html (2024.01.31.)

minőségi játékgyártók hatalmas kínálata várja a vásárlókat. Az üzletekben nem csak vásárolni lehet a több, mint 10 000 könyvből, de a játszósarkokban játszani, és izgalmas csoportos programokon, zenés-kézműves-fejlesztő foglalkozásokon is részt lehet venni.

2006-ban az országban szinte elsőként a pagony.hu oldal elindításával online is elérhetőek lettek a gyerekkönyvek. A folyamatosan fejlődő webboltban kényelmesen rendelhetők gyerek- és ifjúsági könyvek, a blogon mindennap friss cikkek, interjúk, ajánlók olvashatók könyvekről, játékokról, újdonságokról, trendekről, hogy a gyerekes családok megtalálják a valóban nekik szóló legjobb lapozót, mesekönyvet, izgalmas regényt, társast. Az elmúlt tizenöt évben a webbolt a Pagony egyik legjobban teljesítő boltjává vált.

A Pagony tehát egy gyerekkönyvesbolt-hálózat – másrészt pedig az egyik vezető gyerekkönyvkiadó. 2002-ben jelent meg a Pagony első könyve, ez volt Marék Veronikától a Boribon születésnapja, ezt követte Bartos Erika Bogyó és Babócája, majd nem sokkal később – a Csimota Kiadóval karöltve – megszületett a Friss tinta! című gyerekvers-antológia, amelyben több mint 150 kortárs klasszikus költő mai gyerekekhez szóló verse szerepelt. Ettől az úttörő jellegű kötettől kezdve mondhatjuk, hogy a Pagony már nem csak gyerekkönyvesbolt, hanem könyvkiadó is. A több, mint 20 év alatt olyan emblemikus sorozatokat indított el, amelyeken – bátran mondhatjuk – generációk nőttek/nőnek fel a mai napig. Az örök Boribon, a jól ismert Bogyó és Babóca, Dániel András kuflijai vagy Vadadi Adrienn ovisainak története sok kisgyereknek jelentették és jelentik a mai napig az első könyvélményt, hogy aztán Berg Judit Ruminijával vagy Wéber Anikó regényeivel valóban értő olvasókká váljanak. Számptalan szerző és illusztrátor neve fűződik még a Pagonyhoz: Agócs Írisz jellegzetes rajzait, Pásztohy Panka Pitypangját vagy Kiss Judit Ágnes Babarókáját sok-sok óvodás messziről felismeri. A holland gyerekirodalom nagy klasszikusa, Annie M.G. Schmidt, vagy az angol Julia Donaldson verses meséi is a Pagony által váltak itthon elérhetővé. Több mint hatvan kötet áll rendelkezésére a kezdő olvasóknak a Most én olvasok!-sorozat nehézségi szintekre épülő köteteiben, külön sorozat szól a kisiskolásoknak (Zseblámpás könyvek) és a kiskamaszoknak (Abszolút könyvek), és sok, itthon még tabunak számító, merész témával foglalkozik a Pagony ifjúsági kiadója, a Tilos az Á Kiadó (Vészkiárat könyvek).

A kiadó évek óta számtalan könyves díjat tudhat magának, számtalanszor nyerte el többek között az IBBY (illetve Hubby) Év Gyerekkönyve Díját vagy a Szép Magyar Könyv Díjat. A könyvek számát és a Pagony Kiadó fejlődését pedig mi sem mutatja jobban,

minthogy 2011-ben a tíz éves Pagony pont 100 könyvvel büszkélkedhetett – mára ez a szám majdnem elérte az ezret, ráadásul a Pagony kötetei ma már nemcsak a gyerekszobák polcain várják olvasóikat, hanem tudatos munkával egyre több Pagonyos könyv kerül be óvodákba-iskolákba.

2016 óta a kiadó belépett a játékipiacra is, így most már nemcsak könyv-, hanem játékkiadóként is működik a cég, jelenleg közel negyven saját fejlesztésű, a Pagony népszerű szereplőire (Boribon, Maszat, kuflik) épülő társas- vagy kártyajátékkal. Ráadásul a Szent István Park mellett megnyílt a Pagony első játékboltja, a Pagony Játékháza is. A különlegesen berendezett 110 négyzetméteres boltban minden korosztály megtalálja a neki való játékot a több ezer játék közül.

A Pagony a kulturális élet egyik meghatározó szereplője is, tartalmas és szórakoztató programokat szervez, minőségi programokat kínál, kifejezetten nagy, akár 500-1000 embert befogadni képest fesztiválokat is rendez (PagonyFeszt), illetve szívesen részt vesz, illetve társszervezői szerepet vállal különböző könyves, zenei, múzeumi vagy színházi eseményeken. Színházi, bábszínházi előadások tucatjai készülnek Pagonyos mesék és regények alapján, ezek közül a legfrissebb a nemrég bemutatott Babaróka, a Helló, Héraklész! és a Kisrigók című előadások a Budapest Bábszínházban.

A már emlegetett Rumini Kalandszoba mellett 2020-ban elindultak a Pagony saját szervezésű sétái is (Pagony Kaland séták), ahol szó szerint a mesékbe sétálhatnak be a családok, baráti társaságok, hogy a kuflikkal vagy Kertész Erzsébet hőseivel felfedezzék Budapest rejtett titkait.

A Pagony mottója továbbra is: NAGYRA TARTJUK A KICSIKET! ²⁷

---

²⁷ 20 ÉVES A PAGONY! Generációk nőttek fel Pagony könyvekkel: <https://www.pagony.hu/cikkek/20-eves-a-pagony> (2024.01.13.)

4. Az illusztrátorok

A szakdolgozatomhoz választott Harcos Bálint könyvek mindegyikénél más-más az illusztrátor. Az író öt mesekönyvét elemzem részletesebben. Igyekeztem olyan könyveit kiválasztani, amelyeket különböző illusztrátorok, eltérő technikákkal illusztráltak. Ebben a fejezetben az illusztrátorokat szeretném bemutatni.

Először Turi Lillát mutatom be, aki az író Halandzsarablók című könyvének működött közre, mint illusztrátor. Turi Lilla egy fiatal, tehetséges illusztrátor, aki Budapesten él és alkot. Nemrég végzett a Cambridge School of Art Children Book's Illustration MA szakán. Az illusztrátornak több könyv elkészítésénél is közreműködött, nemcsak Harcos Bálint kortárs írónknál. Saját oldalán Turi Lilla leírja, hogy „2019-ben megkaptam a 'Legjobb feltörekvő illusztrátor' (Budapesti Illusztrációs Fesztivál) díjat, 2020-ban pedig az 'Év Illusztrátora' díjra választottak (Magyarország).”²⁸ A saját, hivatalos weboldalán olvashatunk Turi Lilla illusztrátor több neves munkájáról, elismert kiállításairól és eddigi szakmai tanulmányairól, életútjáról. Turi Lilla jellegzetes ceruzarajzai felfedezhetők az általam választott Harcos Bálint Halandzsarablók című mesekönyvében is. Több kritika szerint is megosztó ez a fajta illusztrációs stílus. Az illusztrációs stílusát sokszor ez a fajta stílusjegy, illusztrációs lehetőség jellemzi, az oldalán fellelhető képek szerint is. A Corvinus Egyetemen elvégzett illusztrációs képzés során Rofusz Kinga gondolatai és rajzai nagy hatással voltak saját munkásságára. „Közben már animációra jártam a Corvin Rajziskolába, Farkas Julihoz és Turai Balázshoz. Felszabadító volt, hogy mindenféle vizuális világgal lehet és kell is kísérletezni, viszont hamar rájöttem, hogy én igazából képekkel és nem mozgóképekkel szeretnék foglalkozni. Az irodalom amúgy is nagyon fontos dolog az életemben, ezért mikor meghirdette a Corvin az első illusztrációs képzést, azonnal jelentkeztem. A legvonzóbb persze Rofusz Kinga neve volt, az ő rajzai fontos kedvenceim voltak addigra. Kingától sok minden mellett látásmódot tanultam, sokat segített abban, hogy mindenki érezzen rá a saját hangjára, és ami talán még fontosabb, hogy higgyen a saját képeiben.”²⁹ 2019-ben megnyerte az I. Budapesti Illusztrációs Fesztivál Legjobb pályakezdő illusztrátor díjat, és a Pagony Kiadó által felajánlott díjat is. Ezekről egy interjúban mondott el részleteket. „Pont abban az évben végeztem a Corvinban, amikor az I. Illusztrációs Fesztivált megrendezték, így azonnal nyilvánosság elé kerülhettek a

---

²⁸ Turi Lilla hivatalos weboldala: <https://lillaturi.com/About> (2023.10.02.)

²⁹ Ahol presztízst jelent az illusztráció - Interjú Turi Lillával. In: Könyves Magazin. https://konyvesmagazin.hu/bookline_kids_gyerek/turi_lilla_illusztracio_gyerekirodalom_korhatar_nelkul.html (2023.10.02.)

képeim. Másrészt szerintem bátorság volt a Pagony részéről, hogy gyerekkönyvkiadóként engem választottak, mivel a díjhoz könyvszerződés is járt. Így valójában bízniuk kellett bennem, hogy át tudom ültetni ezt a kifejezetten felnőtteknek rajzolt világot gyerekeknek szóló mesekönyvekbe is. Ezért azóta is elég hálás vagyok.”³⁰

A második illusztrátor, akit szeretnék bemutatni, Bognár Éva Katinka. Ő Harcos Bálint Petya és Tulipán című mesekönyvéhez készített illusztrációkat. Az illusztrátor saját weboldalán megtalálható bemutatkozó részéből megtudjuk, hogy nyitott az animációs és illusztrációs projektekre, dolgozott 2D animációs produkciókban koncepció- és környezet-/háttérművészként, karaktertervezőként, storyboarderként és rendezőként. Tervezett és írt több neves Oscar-díjra is érdemesnek talált animációs kisfilmet. Szívesen dolgozik együtt az ügyfelekkel az oktatási tartalmakon. Rengeteg tapasztalattal rendelkezik akár a kutatást igénylő történelmi és nem fikciós témák kezelésében is. Saját maga így jellemzi az illusztrációs stílusát és elismert munkásságát: „Illusztrátorként a leginspirálóbbnak és legcsodálatosabbnak tartom, ha tartalmakat készítek gyerekeknek, és élvezem a mély, telített színeket és a részletgazdag, varázslatos világokat, amelyekben furcsa, szeszélyes karakterek laknak. A Wimmelbookok és a részletes rejtvenykönyvek különleges helyet foglalnak el a szívemben. Szép díjat nyertem a munkámért, de a legnagyobb sikerélményt akkor kaptam, amikor egy ötéves odajön hozzám egy dedikálásnál, és azt mondja, hogy jól rajzolok.”³¹ A weboldalán fellelhető képek és a választott mesekönyvben szereplő képek is egy varázslatos képet jelenítenek meg előttünk a mesékből, művekből, melyek olyanok, mintha mindjárt megmozdulnának a szereplők, az elkészült karakterek. Ezt a stílus nagyon közel áll Harcos Bálinthoz is, a meséinek az illusztrálása során.

A következő bemutatásra kiválasztott illusztrátor Dániel András, aki nagyon jó barátja Harcos Bálintnak. Róla többek között a Pagony oldalán is sok információ fellelhető. Dániel András grafikus, aki nagyon sok mindenhez készített már illusztrációt, ezáltal különböző stílusokat is kipróbálhatott. Mindemellett elismert kortárs festő, akinek számos kiállítása volt már. Különleges humorú meséket is ír, melyben megmutatkozik egyedi stílusa. Legismertebb meséje a Kuflik. Erre a művére is igaz, hogy Dániel András nagyon sok művét írta és

---

³⁰ Ahol presztízst jelent az illusztráció - Interjú Turi Lillával. In: Könyves Magazin. https://konyvesmagazin.hu/bookline_kids_gyerek/turi_lilla_illusztracio_gyerekirodalom_korhatar_nelkul.html (2023.10.02.)

³¹ Bognár Éva Katinka: In: Bognár Éva Katinka weboldala. <https://bognarevakatinka.myportfolio.com/about> (2023.10.02.)

illusztrálta is egy személyben. Több műve is elismerésben, díjban részesült.³² Írói munkássága nagyon sokrétű. A nagyszerű Kuflik sorozaton túl jelent meg könyve a boszorkányokról, az érzelmekről és legutóbb a horgászatról is. Ezt a könyvét nagyban inspirálta nemcsak maga Csukás István, de híres műve, A nagy ho-ho-ho-horgász is. További mélyen ható élménye még Lázár Ervin: Négyszögletű kerekerdő című meséje. Ezekről az élményekről így beszél egy interjúban Dániel András: „Tudatosan nem volt inspiráció az a mesesorozat, de hát nagyon erősen hatnak ránk a dolgok, amikkel kisgyerek korunkban találkozunk. Ezek ott rejtőznek valahol az ember a fejében, és előfordul, hogy „kitalálja” őket még egyszer. Amikor dolgoztam a szövegen, akkor sokáig nem jutott eszembe A nagy ho-ho-horgász, míg aztán valaki fel nem emlegette.”³³ „A kuflik és az elhagyatott rét kapcsán már emlegették Lázár Ervin Négyszögletű Kerek Erdőjét. Az biztos, hogy gyerekként nagyon szerettem Mikkamakkák történeteit, ami változatlanul így is van. Az ilyen erős irodalmi hatások óhatatlanul beépülnek az ember gondolatai közé, a nyelvébe, a mondataiba. De ez nem is baj, sőt szép is, hogy az egyik generáció átad bizonyos dolgokat a másiknak.”³⁴

A negyedik választott illusztrátor, aki Harcos Bálint Medve, aki a karácsonyfában lakott című meséjéhez készített nagyon szép illusztrációkat, Agócs Írisz. Agócs Írisz az egyik legismertebb illusztrátor, de mesekönyv íróként is ismerhetjük. Az általa készített könyvek nemcsak idehaza, de nemzetközi viszonylatban is elismertek. Több könyve is megjelent külföldön. Saját maga így jellemezte a mesékhez fűződő viszonyát: „Nagyon szeretem a meséket. Szerencsére már egész kicsi korom óta rengeteg mese vett körül, nemcsak a szüleink meséltek nekünk, hanem a nagyszülők, dédszülők is. Szeretek kreált valóságokban kalandozni, szépirodalmi műfajok közül is a mágikus realizmus a legnagyobb barátom. Nekem, azt hiszem, az a valóság, ami napi szinten körülvesz, túlságosan leterhelő, így muszáj folyamatosan átlógnom fiktív, sokkal kellemesebb dimenziókba.”³⁵ A gyerekközpontúság, a játékosság és a szabadkézzel készített rajzai teszik igazán szerethetővé a műveit.

Az utolsó illusztrátor, akiről szeretnék néhány sort írni, Szimonidesz Hajnalka. Ő volt az, aki Harcos Bálint Dorka és az elgurult gomb című könyvéhez illusztrációkat készített, de nem úgy, ahogyan azt a Harcos Bálint mesekönyveiben megszokhattuk. Ebben a könyvben az illusztrátor nem szabad kézzel készített rajzai kerültek bele a mesekönyvbe, hanem az

³² Dániel András In: A Pagony Kiadó weboldala <https://www.pagony.hu/daniel-andras> (2023.10.02.)

³³ Interjú Dániel Andrással: „A fantázia alap” <https://f21.hu/irodalom/gyermek-es-ifjusagi-irodalom/daniel-andras-interju/> (2023.10.02.)

³⁴ Interjú Dániel Andrással: „A fantázia alap” <https://f21.hu/irodalom/gyermek-es-ifjusagi-irodalom/daniel-andras-interju/> (2023.10.02.)

³⁵ Agócs Írisz. In: A Pagony Kiadó weboldala. <https://www.pagony.hu/agocs-irisz-3> (2023.10.02.)

illusztrátor által megfestett karakterek és jelenetek kaptak helyet a mesében. Ez annak is tudható be, hogy Szimonidesz Hajnalka alkotó tevékenységére nagyon nagy hatással volt Tóth Csaba festőművész. Mindig saját magának rajzol megvallása szerint és addig formálja a karaktert, amíg az számára is elfogadható lesz. Saját maga az alábbiakat mondta el az illusztrátori stílusáról, technikájáról: „A rajzokat elsősorban gouache technikával és akrillal készítem akvarellpapírra – nagyon időigényes, nagy precizitást igénylő technika, ugyanis a javítási lehetőség csekély. Számítógépes rajzprogram alkalmazása a rajzok nyomdai előkészítésében kap csak szerepet.”³⁶ Több kiállítása is volt már az illusztrátornak, az ország több helyszínén, gimnazista kora óta, ez többek között az általa készített kifinomult, igényes munkának köszönhető. Az alábbi Szimonidesz Hajnalka által mondottakból kiderül az illusztrációs stílusának több, fő jellemzője is: „szeretnék nem csak megjeleníteni egy-egy szövegrészt, hanem olyan rajzokat készíteni, ami valami módon önálló életre is kel és a gyerekek, felnőttek, akik megnézik a rajzokat, a formák, hangulatok, a kompozíció és színek által örömet, megnyugvást élhetnek át. Valamit üzen az illusztráció, reményeim szerint ez az üzenet boldogsággal tölti el a szemlélőt.”³⁷

Ez a boldogság valóban megjelenik A Dorka és az elgurult gomb című mesekötetben. Hiszen hiába melankolikusak a történetek a könyvben, az illusztrációkkal sokkal inkább a béke és nyugalom árad belőle.

---

³⁶ Szimonidesz Hajnalka: Valamelyik része egy velem: <https://helyorseg.ma/rovat/kepzuveszet/szimonidesz-hajnalka-valamelyik-resze-egy-velem> (2023.10.02.)

³⁷ Szimonidesz Hajnalka: Valamelyik része egy velem: <https://helyorseg.ma/rovat/kepzuveszet/szimonidesz-hajnalka-valamelyik-resze-egy-velem> (2023.10.02.)

5. Harcos Bálint

A következő oldalakon szeretném bemutatni Harcos Bálint életét, munkásságát, írói stílusát, szakmai életét és nyelvezetét. A folytatásban pedig néhány kiválasztott művének bemutatásával és műveinek bemutatásán keresztül szeretném megismertetni az olvasót az író munkásságával és stílusával.

Harcos Bálint Budapesten született Harcos Péter és Törs Eszter gyermekeként 1976-ban. Gyerekkorát Pomázon és Fonyódon töltötte. Középiskolai tanulmányait az ELTE Apáczai Csere János Gyakorló Gimnázium és Kollégiumban végezte. 1994–2000 között az ELTE BTK magyar szakos hallgatója volt. 1997 óta jelennek meg versei, prózái és tanulmányai. 1999–2000 között a Sárkányfű szerkesztője volt. 2000–2002 között a JAK Füzetek sorozatszerkesztője volt. 2001–2002 között az Árkád Kiadó munkatársa volt. 2006-ban Stuttgartban, 2007-ben pedig Moszkvában volt ösztöndíjas.³⁸

Az alábbi idézet kitűnően jellemzi és szemléletesen bemutatja Harcos Bálint írói felfogását és alkotó tevékenységének fő mozgató erőit és a mesekönyveinek megírásához szükséges belső indítást, a szereplők és karakterek elképzelésének és megalkotásának fő inspirációit.

„Harcos Bálint költő, író, aki regények, versek, verses mesék és mesekönyvek mellett írt már forgatókönyvet, sőt, operalibrettót is. Bálint úgy tartja, hogy az igazán jó mese világa ellenállhatatlanul beszippantja a gyerekeket, mint a forgószelel. Az ilyen mesének saját törvényei vannak, amelyek között a gyerekek biztonságban érzik magukat, és amelyeket az író nem szeghet meg. Mint mondja, "a jó mese fittyet hány, felfogat, elragad, megbabonáz. A mesék világából pedig nem kinövünk, hanem inkább kitörpülünk belőlük: ahogy felnövünk, úgy zsugorodunk, zsugorodunk egyre, aztán egyszer csak a legkisebb résen kihullunk a meséből." Persze nem feltétlenül. A szerencsések maradhatnak óriások!"³⁹

---

³⁸ Harcos Bálint adatlap. In: Port weboldala <https://port.hu/adatlap/szemely/harcos-balint/person-163371> (2024.03.05.)

³⁹ Harcos Bálint. In: A Pagony Kiadó weboldala. <https://www.pagony.hu/balint-harcos> (2024.03.05.)

5.1 Harcos Bálint írói pályafutása

Harcos Bálint írásait többek között a Jelenkor, az Alföld, az Élet és Irodalom, a Holmi, a Tiszatáj és a Prae közölte és adja ki a mai napig is. Első kötete Harcos Bálint Összes címmel jelent meg 2002-ben, a második kötete 2006-ban látott napvilágot Naiv Növény címmel. Ez a könyve elnyerte az év legjobb prózai első kötetéért járó Bródy Sándor-díjat, továbbá a könyv megjelent német és cseh fordításban is. 2015-től gyerekkönyveket is írni kezdett, és eddig tizennégyet publikált.⁴⁰

Az alábbi művei jelentek már meg az írónak: Harcos Bálint összes (2002), Naiv Növény (2006), A Tigris és a Motyó (2015) melyet Dániel András illusztrált, csakúgy, mint A csupaszín oroszlán (2015) című könyvét is. Kószeghy Csilla: Bumburi és a tanya állatai (2015) című könyvnél társszerzőként vett részt a mű alkotásánál. Bognár Éva Katinka illusztrálta a Petya és Tulipán (2016), A boszorkánycica (2018) és a Felhőcukrászda (2022) című mesekönyveit. Számos illusztrátorral dolgozott még együtt a mesekönyvei elkészültekor. Ilyen neves illusztrátorok Szimonidesz Hajnalka: Dorka és az elgurult gomb (2019), Turi Lilla: A halandzsarablók (2020) és Agócs Írisz: A medve, aki a karácsonyfában lakott (2020).

Az egyik leghíresebb mesekönyve közé tartozik a Szofi-sorozat, melyet Christina Quiles illusztrált. A sorozat részeként megjelent könyvek Szofi tüsszent (2015), Szofi varázsol (2015), Szofi bújócskázik (2016), Szofi és a Mikulás (2016), Szofi lufija (2017), Szofi a vidámparkban (2017), Szofi átváltozik (2018) és a Szofi nagy képeskönyve (2021).

Harcos Bálint az évek során megírt műveivel és műveiért az alábbi rangos díjakat tudhatja a magáénak a teljesség igénye nélkül: Móricz Zsigmond-ösztöndíj (2001), Bódy Sándor-díj (2007), NKA-ösztöndíj (2008).⁴¹

---

⁴⁰ Harcos Bálint. In: kulter.hu. <https://www.kulter.hu/author/harcosbalint/> (2024.02.10.)

⁴¹ Harcos Bálint művei. <https://foxbooks.hu/2018/08/06/harcos-balint/> (2024.03.01.)

5.2 Harcos Bálint írói stílusa és nyelvezete

Harcos Bálint írói stílusa

Harcos Bálint írói jellegzetességei, a személyes stílusa részben saját életének élményei alapján alakultak ki. Harcos Bálint egy végtelenül elszánt, lelkes és inspiráló író, aki mindig minden helyzetben keresi az inspirációt, a lehetőséget, még a mindennapi életben is, és elszántan, szenvedélyesen követi írói álmait, terveit. Írásai, könyvei, művei tele vannak izgalmas kalandokkal, lehetőségekkel, kihívásokkal és akcióval. Harcos Bálint munkáiban gyakran feltűnnek az abszurd, hihetetlen és varázslatos szereplők, valamint a hősiességek is, akik merész és bátor döntéseket hoznak, izgalmas eseményekben vesznek részt, a céljaik eléréséért sokszor már-már lehetetlen cselekvést, varázslatos tevékenységet hajtanak végre. Az író stílusára jellemző - a legtöbb műve nyomán - a lendületes, dinamikus cselekmény sorozat, melyet gyakran izgalmas cselekmények, varázslatos lények, gyermeki vágyak és váratlan fordulatok is színesítenek. Ezek alapján az író a gyermeki világhoz igazodva sokszor használ fantasy világbeli lehetőségeket, és gyakran ábrázol érdekes és gazdag, színes háttérű képeket. Az író műveiben sokszor megjelenik a küzdelem és a kitartás fontossága, valamint az emberi erények és hibák árnyalt, fanyar humorú ábrázolása is, olykor görbe tükröt mutatva az olvasó felnőtteknek is. Az író témaötleteit a való életből és a fantáziából, valamint a gyermeki elbeszélésekből meríti.⁴²

Harcos Bálint nyelvezete

Legnépszerűbb könyve a Szofi – sorozat, amelynek kötetei több eseményt, lehetőséget, vágyat és tapasztalatból merített cselekményt is tartalmaznak. Az írótól általam eddig olvasott mesekönyvekben fontos szerepe van az időnek. A mesékben mintha mindig minden egy nap alatt történne, mintha nem is haladna az idő, csak a cselekmény. Ezáltal a cselekmény végtelen sokáig történhet, de a szereplők nem fáradnak el, nem kell pihenniük, majd máskor folytatni a játékot, küzdelmet. Sok történetben ezért olyan érzésem támad, mintha álom és valóság között váltakoznának a jelenetek. Valóságos, mert sok történet alapja velem is megtörténhetne, ugyanakkor álomszerű is, mivel sose ér véget, mindig megy tovább a

---

⁴² Interjú Harcos Bálinttal. Az interjút készítette: Pazdora Ferencné. Budapest – Siófok, (2024. 04.02.)

cselekmény, a történet egy másik lehetősége. Ez lehet az író részéről a felnőtt olvasó számára egy filozófiai kérdés, talány felvetése, hogy az olvasó felismerje az álmai mögött megbúvó titkait, vágyait. Harcos Bálint ezzel eléri, hogy nemcsak a gyermeki korosztály, de az idősebb gyermekek és még a felnőtt korosztály is a könyvei, művei, történetei alapján egy izgalmas és rejtélyes, fordulatokkal teli hosszú utazásra induljon. Harcos Bálint Szofi könyveiről elmondható, hogy tükröt tartanak a világunk elé és burkolt üzenetet is rejtenek számunkra a változtatásról, átgondolásról és mind a szemléletbeli, mind az érzelmi hozzáállás tekintetében.

A Szofi könyvsorozat volt az első az író munkásságában, melyet már kifejezetten gyerekek számára készített. Ezek a könyvek, mint az utána következő Harcos Bálint által írt mesék, könyvek is nagyon humorosak, nyelvezetükben mindig a kisgyermeket igyekszik megfogni, de ugyanakkor az idősebb gyermekek is megtalálják benne az őket érdeklő karaktereket. Ezt a kapcsolatot a gyermekek és az író műve között sok esetben a gyermek közeli történetek, a mesékbe szőtt csoda, a leírt lehetetlen események, az író által elképzelt és az illusztrátor által életre keltett szereplők és karakterek csábító, mesés jellemzőik teszik lehetővé. Harcos Bálint írói pályája elejétől kezdve a humort preferálta és az illusztrációk terén is szereti a vicces, de ugyanakkor szinte már megmozduló ábrázolásokat. Ezeket a stílusjegyeket sok könyve mellett a Szofi könyvek is tartalmazzák, mivel a mesék és a könyvekben szereplő illusztrációk és szövegek lenyűgöző, kifejező képeket és változó nagyságú és elrendezésű illusztrációkat tartalmaznak, valamint lendületes és barátságos, humorral átszótt írások vannak.

Ayhan Gökhan így vélekedik a Szofi nagy képeskönyvéről, mely az összes Szofi mesét tartalmazza: „*Szofi nagy képeskönyve* című kötete az eddig megjelent Szofi-történeteket egyetlen nagy, szép és színes kötetben kínálja az olvasóknak. Karácsonyi ajándéknak tökéletes, kiváltképp, miután elolvastuk Szofi találkozását a Mikulással, és nem ismeretlen előttünk Szofi lufija vagy tüsszentése. Harcos Bálint történeteiben a gyermeki nyitottságra épít, az általa kitalált kislány rakoncátlan, csintalan, minden érdekli, és minden érdeklődéséből újabb és újabb, a gyerekek lelkét megörvendeztető mese kerekedik ezen a kerekességéből, teljességéből egyre többet veszítő világon.”⁴³

Egy másik vélemény, mely szintén Harcos Bálint már említett és ismert mesekötetéről szól, és a Kollektív Magazinban jelentett meg: „Harcos Bálint szeleburdi de szeretnivaló kis hőse

---

⁴³ Harcos Bálint: Szofi nagy képeskönyve: <https://mesecentrum.hu/konyvajanlok/het-unnepi-mesekonyv.html> (2024.03.04.)

Szofi, vagy ahogyan egyik olvasója nevezi: a szófogadatlan királynője. A vagány, vörös hajú, utánozhatatlan, cserfes kislány az óvodások kedvence, aki a kalandjaiba mindig teljes szívvel veti bele magát, legyen szó tüsszentésről, varázslásról, bújócskáról vagy szánkózásról. Néha krampuszként segít a Mikulásnak, vagy felébreszt egy egész vidámparkot, máskor átváltozósat játszik egy áruházban – néha pedig emberére akad... vagyis lufijára! Most egy gyűjteményes könyvben találkozhatnak az olvasók Szofi eddig megjelent hét kalandos történetével, így a gyerekek minden szituációra találnak egy Szofi-mesét. Harcos Bálint Szofi-történeteiben dacmesékkel találkozik az olvasó, a szerző a lehető legviccesebben ábrázolja a bonyolultabb helyzeteket, mankót nyújtva a hasonló nehézségekkel küzdő szülőknek. A Szofi szemszögéből megismert események segíthetnek a szülőknek is jobban megérteni gyerekük érzéseit, vágyait és céljait. ”⁴⁴

Nagygéci Kovács József átfogóan és lényegre törően fogalmazta meg az eddig leírtakat egy internetes portálon közzé tett bejegyzésében: „És bár itt kisebbekről van szó, a nyelvi és képzeleti játék feledteti a „dedósoknak való” címkét, és igazán élvezhető olvasmánnyá válhat nagyobb, már olvasni tudó gyerekek számára is. Szívből ajánlom akár az első olvasmányok közé, de alsó tagozaton bármikor lehet füle a gyerekeknek a mesét alkotó költői nyelv játékára, fricskáira, humorára.”⁴⁵

A vélemények, kritikák tartalmából kiemelendő, hogy Harcos Bálint gyermekeknek szóló kötetei egyéni szint képviselnek a kortárs gyermekirodalomban, s a talán legnépszerűbb Szofi sorozatról szinte egyöntetűen elismerően nyilatkoznak a könyvismertetések. A Szofi nagy képeskönyvében sok-sok különböző témakör van feldolgozva, amelyek a természet szépségét, az emberi elme és lélek vívódásait, és a világmindenség lehetőségeit fedezik fel. Az illusztrációk különböző művészeti stílusokat tükröznek, hogy még színesebbé, még gazdagabbá tegyék az olvasási és a hallgatói élményt egyaránt. A könyv olyan elemeket is tartalmaz, melyek például gondolatébresztő kérdések, és megoldandó feladatokat az olvasók számára. Ezek segítenek az olvasónak még mélyebben elmerülni a könyv, mese rejtett mondandójának felfedezésében, az elérni kívánt érzelmek, és gondolatok megtalálásában is segítségére van annak, aki a kezébe veszi Harcos Bálintnak ezt a csodálatos mesekönyvét. Harcos Bálintnak ez a könyve arra ösztönözheti az olvasókat, hogy fedezzék fel saját belső

---

⁴⁴ Harcos Bálint: Szofi nagy képeskönyve (Cristina Quiles illusztrációival) – 3-6 éveseknek. In: Kollektív Magazin. <https://kollektivmagazin.hu/2021/11/04/kepes-mesekonyvek-a-pagonytol/> (2024.03.04.)

⁴⁵ VAKÁCIÓS OLVASMÁNYOK - KÖRKÉRDÉS V. In: Ifjúsági és Gyermekirodalmi Centrum weboldala. <https://igyic.hu/mediatar/interjuk/vakacios-olvasmanyok-korkerdes-v.html> (2024.03.04.)

világukat, értékeiket és álmaikat, a bennük rejlő kisgyermeket. A mesekönyv arra is ösztönöz, hogy nyitott szemmel és nyitott szívvel járjunk a mindennapokban és az életben egyaránt. A művekben fellelhető az író humoros történetek és vidám, vicces tartalmak iránti szeretete. Ebben a kötetben együtt szerepel az összes Szofi mese, melyekben kiválóan bemutatatható Harcos Bálint írói stílusa.

5.3. Harcos Bálint műveinek témái és szereplőkarakterei

Harcos Bálint műveinek témái

Amíg a gyerekek igazán picik, olyan történeteket szeretnek hallgatni, amikhez kapcsolódni tudnak, amik akár velük is megtörténhetnek. Azonban ahogy nőnek, ezek a mesék lassan feledésbe merülnek, megkopnak, hiszen már nincs szükségük arra, hogy ilyen módon dolgozzák fel a hétköznapi eseményeit, az átélt örömeiket, a velük történt eseményeket.

Amint megismerik és megszokják a körülöttük lévő világot és bele tudják képzelni magukat és beleillesztik saját magukat is, felébred a kíváncsiságuk másféle ingerek felé: ekkortájt és így születnek meg az első fantáziavilágok, megjelennek az első képzeletbeli barátok, egy új világ, élettér nyílik meg a gyerekek előtt.

Ezzel bizony a szülőknek is és a meséknek is lépést kell tartaniuk, megfelelő időben észrevenni a változást. A kisgyerekkori fantáziavilágban való időzés talán a legnagyobb örömforrás és felszabadultság időszaka a gyermek életében – bár ő ezt ekkor még nem is tudja. Ezt az élet ciklust mesékkel szuperül meg lehet támogatni, hogy a kicsik azt érezzék, van hely az életükben a mókás és vidám olykor néha kissé abszurd dolgoknak is, hiszen ettől lesz izgalmas, érdekes és szerethető számukra!

Az íróval készített interjúból is megtudjuk, hogy Harcos Bálint legszívesebben az óvodás korosztály számára ír meséket. Szerinte őhózzá ez a 3-6 éves korosztály áll a legközelebb. Bár a ma már kamasz gyermekei is kérdezték tőle, esetleg írna-e nekik is könyvet, ez a lépés ezidáig még nem történt meg. „A gyermekeim többször jelezték, hogy jó lenne, ha írnék, de úgy érzem, az nem nekem való.”⁴⁶

---

⁴⁶ Interjú Harcos Bálinttal. Az interjút készítette: Pazdora Ferencné. Budapest – Siófok, (2024. 04.02.)

Harcos Bálint szereplőkarakterei

Harcos Bálint mesekönyvei telis-tele vannak olyan szereplőkkel, akik kicsit kilógnak a sorból, szeretnek álmodozni és nagyon szerethetőek. Pontosan ezért is olyan népszerűek a Szofi-mesék és a többi mesekönyvek a kicsik körében, mert a hétköznapi eseményeiből merít benne az író. Ezekben a mesékben sorra megérkeznek a mókás, kissé abszurd elemek - elég arra gondolni, amikor Szofi nem hajlandó felvenni a zokniját, és végül akkorát tüsszent, hogy az egész város a feje tetejére áll. Vagy éppen a Petya és a Tulipánban amikor a lépcsőfeljárónál az állatok úgy tettek, mintha a kisfiú ruhái lettek volna, mert el akartak rejtőzni Nusi néni elől. Több meséjében is állatok szerepelnek, melyek emberi tulajdonságokkal rendelkeznek, így válnak a gyerekek számára mesevilággá a velük történt események. Megemlíthetjük a Halandszarablók című mesekötetet is melyben abszurdnál abszurdabb eseményeket mesél el az író, de ezt a gyerekek óvodás korban néha a csodával azonos sávba teszik, hiszen ettől mese a mese nekik.⁴⁷

A fantázia kisgyerekkorban szárnyal a leginkább, és nagyon fontos, hogy ezt a kreativitást és szabadságot meg tudják őrizni a gyerekek. Olvassunk hát sokat és sokfélét nekik, és engedjük, hogy minket is beszippantsanak a mesék világa mikor olvassuk őket.

---

⁴⁷ Interjú Harcos Bálinttal. Az interjút készítette: Pazdora Ferencné. Budapest – Siófok, (2024. 04.02.)

5.4. Interjú Harcos Bálinttal

Szakkolgozatom elemzéseit szeretném árnyaltabbá, színesebbé tenni a választott kortárs íróval készült interjúval. Ezt az interjút nemcsak a tudás és ismeretbővítés szempontjából készítettem el. Szerettem volna bemutatni egy olyan kortárs író, aki gyermekirodalmi tevékenysége kezdetétől egységesen jó színvonalú és változatos műveket ad ki a kezéből, tollából. A könyveihez mindig a megfelelő stílust alkalmazó illusztrátort kiválasztva sok író előtt példaként említeném Harcos Bálint munkásságát. A kérdések összeállításakor igyekeztem minden, a mai olvasóközönség számára érdekes információt megkérdezni az írótól az életútjáról, a munkásságáról és a műveiről.

Az első kérdésben arra voltam kíváncsi, hogy az író emlékszik-e arra, hogy pontosan mikor és mi volt az az indok, ami miatt a gyermekirodalmi művek megírása mellett döntött?

Az író elmondta, hogy először felnőtteknek szóló műveket írt, majd gyermekirodalmi műveket is, és ez két pályán együtt fut. Az író hangsúlyozta, hogy az is egy fontos kérdés lehet, hogy vajon lehete úgy gyermekirodalmat művelni, ha az embernek nincs gyermeke, vagy ha nincs naponta gyerekek közelében? Harcos Bálint gyermekei megszületése után kezdett el intenzívebben gyermekkönyveket írni: „Az első ilyen, amit ebben a kategóriában írtam, egy rövid kis versciklus volt. Ez még bőven gyermekeim születése előtt volt, 1999 környékén, akkor voltam 23 éves. A ciklus 5-6 versből állt és születésnap ajándéknak készítettem. Nem gondoltam rá, hogy publikáljam. Egy vers lett publikálva, ami a macskákról szól, a versek középpontjában a macskákkal kapcsolatos mitológia áll. A Pagony első kiadványaiban jelent csak meg egy versem ezek közül, de önmagukban nem jelentek meg. Nagy szünet után a kisfiam születésekor kezdtem el gyerekverseket, műveket írni. Ez 2014 környékén kezdődött és 2015-re sok művem gyűlt össze, ekkor 4 vagy 5 könyvem is megjelent. Érdekes adalék talán, hogy a Pagony egyik tulajdonosa, társszerkesztője nagyon régi, jó barátom, aki nagyon régóta szerette volna, hogy írjak gyerekkönyvet.”

A második kérdésem arra irányult, hogy a gyermekei mellett ki vagy kik azok, akik meghatározó hatottak az írói munkásságára?

Harcos Bálint a kérdésre válaszolva több külföldi és hazai alkotót is megnevezett: „Hát, hogyha a gyermek könyveket nézem, akkor mindenképpen vannak olyan alkotók, akiket nem szűnök meg csodálni, és nagyon fontosnak tartok. Pár nevet mondanék. Vannak, akiket

fantasztikusnak érzek, bár nem magyarok. Például Astrid Lindgren, egy svéd szerző, a Harisnyás Pippi szerzője. Szerintem felülmúlhatatlan a trilógiája. Vannak kedvenceim gyermekkoromból, akik nem annyira ismertek, mint például a Locs-pocs sorozat. Valamint egy dán szerző könyveit is említeném, akinek műveit a gyerekeimmel is szívesen olvastuk. Ő Annie Schmidt, a Titi sorozat írója. A főhőse, a kisfiú hatott az én Petya és Tulipán című regényemre. Itt Petyát, a vöröshajú kisfiút a kisfiamról mintáztam, bár a kisfiamat nem Petyának hívják és Titi is vöröshajú. A magyarok közül említeném Dániel Andrást, aki rajzolt is és illusztrált is nekem. Mosonyi Alíz is hatott rám, ő már az idősebb generáció képviselője és ma már talán nem annyira ismert. Nagyon nagyra tartom Marék Veronika munkásságát, aki a Boribont írta. Tőle biztosan fontos hatás volt a szöveg és kép arányának megtalálása a Szofi mesémhez. Marék Veronikának van egy képeskönyve, a Laci és az oroszlán, ami 1962-s és a mai napig megvásárolható. Aztán említeném még Csukás Istvánt és a Pom-pom sorozatot. Sokat tudnék még említeni, de ők jutnak eszembe rögtön.

Az interjú során az is érdekelt, hogy a gyermekein kívül még mi az, ami inspirálja, vagy mi alapján dönti el, választja ki, hogy kiről vagy miről szóljon a következő műve? Esetleg mi adja a témát? Van-e konkrét elképzelése egy mű megírása előtt, vagy mindig az adott pillanat indítja el?

„Inkább az utóbbi. Csak annyit akartam mondani, hogy nagyon különös az, hogy az író, amikor írni kezd, akkor egyszerre merít az életből, a valóságból és a fantáziákból. A mese ennek valami különös keveréke lesz. Ilyen például nálam a Petya és a Tulipán egyik szereplője és maga a történet is. (Házmester – Seprű, és a leejtett morzsa esete.) És a kérdésre röviden válaszolva, igen, inkább jelenetek vagy egy-egy ilyen benyomás, érzet az, ami elkezd megjelenni az íróban. Ezek aztán, mint egy mágnes elkezdik odavonzani a többi instrukciót is. Az biztos, hogy minden műnek van egy alapgondolata. Ennél a műnél is így volt. Akartam írni egy kisfiúról, aki várja haza az apukáját, aki valami oknál fogva nem érkezik haza és közben van neki egy hatalmas, nagy, bumfordi barátja is.”

A következő kérdésem arra vonatkozott, hogy kik azok a művészek, illusztrátorok még, akikkel szívesen dolgozik együtt?

Az illusztrátorokkal való közös munkával kapcsolatban is sok műhelytitokra derült fény: „Hát én nagyon szerencsés vagyok, mert nagyon tehetséges és jó munkát végző illusztrátorokkal dolgozom együtt. Nagyon hálás is vagyok nekik. Dolgoztam együtt Dániel Andrással a Tigris és a Motyónál és a Csupaszín oroszlánál. Dolgoztam együtt Bognár Éva

Katinkával, ha jól emlékszem három könyvemnél is, A bosszorkánycica, A Petya és Tulipán és a Felhőcukrászda. Most például egy verses mesén dolgozom együtt Fodor Kata nevű illusztrátorral. És hát ott van maga a Szofi mesék, amit egy neves spanyol illusztrátor rajzolt, aki pontosabban katalán és ő ezt fontosnak tartja kiemelni. Őt Christina Quilesnek hívják. Vele nagyon érdekes volt a munka, mivel én nem tudtam spanyolul, ő nem tudott magyarul, és a Pagonynak sem volt először még spanyol fordítója. Így a szövegemet angolul fordították spanyolra, majd vissza a választ. Több mint 5000 km távolságból emailen tartottuk a kapcsolatot. De most már van spanyol fordítója a Pagony Kiadónak is. Továbbá ott van Turi Lilla is, aki a Halandzsarablókat rajzolta. Erről megoszlanak a vélemények. De én szerettem volna, hogy csak kézzel rajzolt illusztrációk legyenek a műben. Természetesen számítógéppel korrigálnak, finomítanak rajta, de az alap az kézzel készült rajz.” Az illusztrációkkal kapcsolatban három dolgot tart fontosnak a szerző: „Amikor illusztrátort keresünk a kiadóval, én három dolgot szoktam kérni. Az egyik az, hogy ne számítógépes legyen. Én nagyon szeretem azt, hogyha szabad kezes rajzolás kerül a könyvembe. A másik, hogy mozduljanak meg a szereplők, az alakok, vagyis legyen egyfajta dinamizmus. A harmadik pedig, hogy lehetőség szerint legyen benne képi humor is.”

A következő kérdésnél az foglalkoztatott, hogy az illusztrátorokat az író választja ki a meséihez, vagy a kiadó mondja meg, esetleg javasolnak egymásnak illusztrátort?

Az író elmondta, hogy mindháromra volt már példa és szerinte lesz is. A legfontosabb, hogy legyen bizalmi viszony a kiadó, szerző és az illusztrátor között. A Pagonnyal az írónak nagyon jó és mély kapcsolata van. Nagyon nyitott kiadó a Pagony, olyan értelemben, hogyha az író talál valakit, vagy keres valakit a műveihez, akkor ők nem zárkóznak el a lehetőségtől. Szeret új illusztrátorokkal is együtt dolgozni, kipróbálni a stílusukat, munkamódszerüket. Jelenleg is van egy ilyen munkája. Először próbálkoznak a közös alkotói módszerrel, hogy még nem fejezte be a könyvet, de már együtt dolgoznak az illusztrátorral és két hetente egyeztetnek. Eddig ez a folyamat nem így zajlott. Az illusztrátor ezidáig csak a kész szöveget kapta meg, előre. Eddigi munkái során azt tapasztalta, hogy a képi világ vagy az illusztráció nagyban társa tudott lenni a szövegnek. Nagyon szerencsés helyzetben van, mert ez a hármas kapcsolat az író, kiadó és az illusztrátor között eddig nála működött.

Továbbiakban az foglalkoztatott, hogy melyik illusztrációs stílus áll Harcos Bálinthoz a legközelebb? Mivel a könyveiben több fajta illusztrálást is láttam, érdekelt, hogy van-e kedvence?

„Nehéz a kérdés, mert mindegyik művem saját gyerekesnek érzem. Ezért nem is tudnék választani közülük. Szeretem azokat a stílusokat, ahol megmozdulnak a szereplők, van dinamizmus és esetleg képi humor is megjelenik. Továbbá jobban szeretem a ceruza alapú képeket, ahol lehet, hogy inkább már firkálásnak hívnánk ezeket.” Nem annyira szerette és most sem igazán szereti a festészeti stílust. De például a Dorka mesékhez kifejezetten illik, így ott ezt a stílust alkalmazták az illusztrátorral. Ott ez adja vissza a történet érzelmi világát. Az író arról is beszélt, hogy az illusztrációk és a szöveg viszonyát a mese tartalma is befolyásolja. „Azt is mondhatnám, hogy magához a szöveghez, magának a szövegnek a világához, amiben úgymond forma és tartalom szétválaszthatatlanok, ahhoz választok illusztrátort. A szöveg világa, és a képeknek a világa kell, hogy találkozzon, inkább így fogalmaznék.”

Arról is kérdeztem az író, hogy dolgozott-e esetleg másik kiadóval is együtt, vagy csak a Pagony Kiadóval?

Nem dolgozott másik kiadóval az író. Egyetlen egy antológia van, amikor több szerzőtől választottak egy mesét, amiben megjelent pont a már említett Dorka meséje is. Úgy emlékszik, az Elveszett alvókák a kötet címe. Ebbe a kötetbe felkérték például Dániel András, Berg Judit, Marék Veronikát is. Ide született meg a Dorka mese, ami aztán még két mesével bővült és így lett önálló könyv. Harcos Bálint Pagonyos szerzőnek vallja magát.

Érdekelt, hogy az író kiket tekint a legnagyobb olvasóközönségének. Melyik az a korosztály, akik a legtöbbet olvassák, hallgatják a meséit?

„Azokra a kortárs magyar szerzőkre gondol, akikkel a legtöbbet dolgozok együtt?”

A következő kérdésem arra vonatkozott, hogy az író művei közül melyek a legkedveltebbek, legtöbbet olvasottak. És kik azok, akik erről visszajelzést adnak? Melyik korosztálytól?

Az író tudomása szerint a legkedveltebb könyve a Boszorkánycica, utána rögtön következik az összes Szofi meséket tartalmazó, Szofi nagy képeskönyve című könyve. Ez a két könyve az, amiről a legtöbb visszajelzést, olvasói levelet kap. A Boszorkánycicához például pont mostanában készült el egy komolyzenei darab gyerekeknek. Ennek májusban lesz a bemutatója Debrecenben. Ez a műve például már kilépett a gyerekirodalom közegéből, és már többféle feldolgozása is van. Az író szerint az életkor egy borzasztóan összetett és lényeges kérdés a gyermekirodalomban. „Én úgy látom, hogy talán három - négy ilyen

életkori sáv van. Az olvasóink között jelen lévő életkorú gyerekeknek különféle meséket, más-más mesetípusokat kell írunk. Szerintem a sávok ezek a következők: 0-3 éves korig, 3-6 éves korig, 5-8 éves korig és a 6 vagy 7 éves kortól 12 éves korig. Utána szerintem már ifjúsági irodalom következik. Így szerintem a fordulópont a gyerekirodalom és az ifjúsági irodalom között az a Harry Potter.” Szerinte a 0-3 éveseknek talán egy vagy két könyvet írt, a Csupaszín oroszlánt és a Bumburit és a Tanya állatait. Egyértelműen a 3 és 6 éves kor közé tenné a Szofi meséket, és talán a Tigris és a motyót, ami akár első gyermeket váró felnőtteknek is szólhatna. A következő sávba tartozó gyermekeknek tud a legjobban írni véleménye szerint, vagy inkább, akiknek a legjobban szeret, ők az 5 -8 éves korig tartó korosztály. Ide tartozik szerinte az összes többi könyve, műve. Talán a Dorka egy kicsit nagyobbaknak szól, tehát inkább olyan késő ovis kortól, 6-7 éves kortól 10 éves korig.

A következő kérdésem arra vonatkozott, hogy Harcos Bálint az olvasóival milyen módon tudja kialakítani és mely platformon tudja tartani a kapcsolatot? Melyik az a kommunikációs tér, ahol kommunikálni tudnak?

Az író válaszából megtudtam, hogy ritkán kap visszajelzést egyik-másik könyvéről, amit kicsit sajnál is, mivel így nem tudja, milyen hatást vált ki, mennyire szerethető a mese és a szereplők. Lényegében szinte minden fajta kommunikáció a közösségi térre korlátozódik, az emailezés, a hivatalos Facebook oldal. Ennek ellenére az író szeret gyerekek közelében felolvasni, mesélni. Ezért sokat jár vetíteni, felolvasni, rendhagyó irodalom órát tartani és bemutató előadást tartani gyerekeknek. Ilyenkor van, hogy 3-4 falut is végig jár, ezeket ilyenkor a Megyei Könyvtárak szervezik számára. Azt is megtudtam, hogy lakhelyemen, Siófokon sajnos még sohasem volt. Van egy közösség, ez a Könyvtári Szolgáltató Rendszer, aki segíti ezeket az eseményeket létrehozni, lebonyolítani. Ilyen módon a megyei könyvtárak elvisznek írókat, szerzőket kisebb falvakba, községekbe, de akár városokba is. Ekkor, ha az óvodás csoport el tud menni a könyvtárba, akkor találkozhatnak az íróval.

Az utolsó előtti kérdésem arra vonatkozott, hogy az író el tudná-e képzelni bármelyik művét akár kötelező iskolai olvasmányként?

„Igen! Nagyon boldog lennék! A Boszorkánycicát mindenképp! Ennél a múnél, amikor iskolában tartok rendhagyó irodalom órát általános iskolában, akkor oda szoktak jönni a tanárok hozzám és mondják, hogy mennyire jól tudnák tanítani ezt. Mert erre nagyon jól lehet módszertant is kidolgozni és alkalmazni. Ezt volt, aki meg is tette.” Az író saját maga is szokott a gyerekekkel beszélni a műről, akár a néphagyomány vagy a kultúrtörténet kapcsán.

Például a boszorkányokról, amit imádnak, hiszen nagyon sok mindent tudnak már ebben a korban a boszorkányokról. De ide kapcsolhatók a beszédfejlesztésre is használható játékos irodalmi feladatok is, akár a varázsigé alkotása révén. Harcos Bálint szerint a terjedelme is olyan a mesének, hogy könnyen befogadható a gyermekek számára. Akár a Petya és Tulipánt is el tudná képzelni alsós korosztály számára.

Végül arról kérdeztem az író, hogy gondolt-e esetleg arra, hogy idősebbeknek is, akár kiskamaszoknak is írjon történeteket, meséket?

„A gyermekeim többször jelezték, hogy jó lenne, ha írnék, de úgy érzem az nem nekem való. Nekem az nem menne.” Nem tudja a pontos indokot, de nem érez rá e korosztály irodalmi ízlésére. Attól tart, valahogy onnan rögtön átcsúszna a felnőtt irodalomba. Véleménye szerint a gyerek és felnőtt irodalom között egy nagyon különleges állapot a kamasz. Mintha két nagyon erős mágnes közt lenne és valamelyik odahúzná, odarántaná magához, így nem tudna megmaradni a kamaszoknál. De nem zárja ki a lehetőségét, lehet, hogy a jövőben mégiscsak megpróbálja. Hiszen az ő gyerekei is beléptek ebbe a korba. A korosztály és a saját gyermekei életkora is befolyásolhatja a megírt művei témáját, hosszát, mondandóját. De ide, ahol most ők tartanak szerinte még nem érett meg, nem tudja őket követni, írói munkáját tekintve. Más lélektan az övék már, ami más alkotási módot is kíván Harcos Bálint szerint.

5.4.1. Saját reflexió az interjú alapján

Szakkolgozatom témájának kiválasztásakor fontos szempont volt, hogy olyan témában írjam, ami a kortárs műmesékkel, valamint illusztrációikkal kapcsolatos, és mélyebben segíti a gyermekirodalom ezen szegletének megértését, közvetítési lehetőségeit. A választott téma után a kortárs író kiválasztása volt az egyik legnehezebb feladat. Miután eldőlt az író személye, utána indult el a munka mozgalmasabb, szervezésben nehezebb része. Az interjú megszervezése konzulensem segítségével valósult meg. Az interjú időpontjának egyeztetése az íróval és az interjú jegyzetelése, rögzítése, a kérdések kidolgozása már egyéni feladat volt. Ez a folyamat nagyon kellemesen és tartalmasan telt. Az íróval töltött közel másfél órás interjú időnként érdekes beszélgetéssé alakult, a válaszok nagyon tartalmasra, nagyon sok esetben igen részletesre sikerültek. Sok fontos információt kaptam és sok magánjellelű, belső műhelytitoknak mondható érdekességet is megosztott velem az író. Nemcsak az író munkásságáról, életútjáról kaptam információkat, de a választott művekről is elárult néhány személyes tapasztalatot, nem közismert információkat. A beszélgetés során a kérdéseimre mindig részletes és mindent kielégítő válaszokat kaptam. Remélem, az író még sokáig folytatja munkásságát, és hamarosan újabb mesével, mesekönyvvel örvendeztet meg bennünket és a gyerekeket egyaránt.

6. Harcos Bálint meseköteteinek elemző bemutatása

6.1. A választott könyvek tartalma

A halandzsarablók (Illusztrálta: Turi Lilla)

Harcos Bálint tizenkét rövid mesét tartalmazó, vicces, érzékeny és különleges mesegyűjteményéből megtudhatjuk többek között, hogy ki és hogyan nyírta meg az oroszlanokat? Cipcirip rendrakásáról, a ruhák országáról és a lomtalanításról is született mese. Megismerhetjük Ninta sárkány repülését, és egy híres detektív történetét, végül a mennyei tűzoltózenekart és a könyv címét adó Halandzsarablókat is. Ez a kötet talán egy kicsit az idősebb korosztálynak szól inkább a tartalma miatt, de biztos, hogy a kisebbek is élvezni fogják, hiszen a történetek nem túl hosszúak. Egy-egy varázslatos kis univerzumot villant fel előttünk mindegyik rész és mese, olyat, ahol szívesen időznénk mi magunk is akár hosszabb ideig is. Az is biztosan kijelenthető, hogy jó ideig a gyerekek emlékezetében és szívében marad az összes, kedves szereplő. Mindamellet, hogy garantáltan megmozgatja a fantáziánkat az összes történet nekünk felnőtteknek is, a történetek még viccesek is. A nevetés végtelenül felszabadító, és itt, ebben a kötetben aztán sokszor van min kacagni és nevetni: kezdve az oroszlanok sörényének nyírására specializálódott sörényfodrásztól egészen Gibrász Fickándorig, a hírneves nyomozóig, aki kizárólag képtelenségeket nyomozott ki, ezért elveszítette az állását, találkozunk itt mindenféle szereplővel, elképzelt szerzettel. A gyermekek megismerkedhetnek Korracsek nénivel, Lobélia kisasszonnyal, és az is előfordulhat, hogy az olvasó a könyv elolvasása után hosszas beszélgetésbe bonyolódik a saját ruháival! ⁴⁸ (1.kép)

Petya és tulipán (Illusztrálta: Bognár Éva Katinka)

Petya egy vörös hajú, rátermett kisfiú, aki egy rozoga bérház legfelső emeletén lakik, a padlás alatt, de nem egyedül. Itt lakik még Aurél, egy nagybajszú cincér; Berci, a mókus; Ficam, a balerinának készülő flamingó és Meztláb Jaguár, aki bárhol, bármilyen helyzetben el tud aludni. A másik főszereplő Tulipán, aki nagy, bumfordi, imádni való medve, és épp

---

⁴⁸ Harcos Bálint: Halandzsarablók. https://www.konyvkalauz.hu/termek/a_halandzsarablok.html (2023.12.10.)

most esett be a padlásról. Számos kalandon keresztül oldják meg a rejtvényeket, és keresik a válaszokat több kérdésre is. A legfontosabb kérdés: hová tűnt Apu? ⁴⁹

Saját tapasztalatom a meséket olvasva, hogy igencsak fantáziadús, gyerekeknek szólóak a történetek. A karakterek is barátságosak, hiszen állatok, akiket a gyerekek nagyon szeretnek. (2.kép)

A Tigris és a Motyó (Illusztrálta: Dániel András)

Ez az a könyv, ami akár egy első gyermekét váró párnak is olvasható lenne. Hiszen a tigris apa kétségbeejtő keresése, segítségkérése ugyanúgy kivetíthető egy első gyermeket váró szülőpárra is, akik ugyanúgy félnek az ismeretlentől, nem tudják, mit is kellene tenniük, vagy, hogy milyen is lesz az életük. Vicces, szórakoztató történet arról, hogyan vette kézbe a tigris először tévedésből a juh kisfiát, majd a sajátját. Elmeséli, miként ábrándozott, mit fognak közösen csinálni a fiával. A tigris sok állatot végigkérdez, hogy ugyan kihez tartozhat az a csomag, melyet ő kapott meg. A tévedés, félreértés kiderülte után kicsit megtörik a főhősünk. Aztán mikor kézbe veszi saját fiát, újra értelme lesz az elképzelt cselekvéseknek, történeteknek. Hiszen már van, akihez kötődhet, akire vigyázhat és akivel majd megvalósíthatja a terveit. ⁵⁰ (3.kép)

A medve, aki karácsonyában lakott (Illusztrálta: Agócs Írisz)

Az egyik – olvasóvá nevelés tematikájú - portál szerint a karácsonyi készülődés néhány meghitt hangulatú eseménye és „az ajándékozás tematizálódik egy szerethető történeté” ebben a kötetben.⁵¹ A mese egy szokványos ünnepi előkészülettel indul: Liza és apu karácsonyfát vásárolnak. Liza kiválaszt egy jó nagyot. Apu hazacipeli. Liza és apu feldíszítik a fát. De nagyon furcsa hangok jönnek a fa belsejéből. Mi lehet ez? A titokra karácsony estéjén derül fény. Amikor aztán ez a medve kipottyann a faágai közül, Liza nagyon megöri neki. Háziállatnak tekinti és úgy is bánik a medvével. Persze édesapja próbálja elmagyarázni

---

⁴⁹ Egy mackó színre lép. <https://www.pagony.hu/egy-macko-szinre-lep> (2023.12.10.)

⁵⁰ Harcos Bálint: A tigris és a motyó <https://olvasovanevels.gportal.hu/gindex.php?pg=35341608&nid=6771154> (2023.12.10.)

⁵¹ Harcos Bálint: A medve, aki a karácsonyában lakott. <https://olvasovanevels.gportal.hu/gindex.php?pg=33413834&nid=6860249> (2023.12.10.)

neki sokféle indokkal alátámasztva, hogy miért is nem tarthatják meg a mackót, főként nem, háziállatként.⁵² (4.kép)

A kiadó így vélekedik erről a műről: „Harcos Bálint (...) mesterien tartja fent az olvasók érdeklődését az oldalról oldalra fokozódó furcsa történésekkel, amik végül egy kissé szurreális, ugyanakkor elképesztően cuki csattanóban teljesednek ki.” A kiadó ideális karácsonyi képeskönyvként ajánlja kicsiknek (és nem olyan kicsiknek is), mivel a fiatalabb, 3-6 éves korosztály számára befogadható a szövegmenyiség, ugyanakkor a valóban váratlan fordulatoknak köszönhetően a kicsit idősebbek számára is izgalmas olvasmány. „A szerző arra is gondosan ügyelt, hogy visszaadja a karácsonyi előkészületek izgalmakkal teli, varázslatos és meghitt hangulatát. A történet pedig Agócs Írisz dinamikus, a szöveggel tökéletes egységben működő illusztrációinál fogva szinte rajzfilmként elevenedik majd meg az olvasó szeme előtt.” zárul a kiadói ajánlás.⁵³

Dorka és az elgurult gomb (Illusztrálta: Szimonidesz Hajnalka)

Három klasszikus, költői szépségű, szinte már Anderseni mélységű, nagyobb lélegzetű mese az éjszaka csodáiról. Mindhárom az elalvásról – illetve az el nem alvásról – szól. A kötet meséi egyaránt szólnak a gyerekeknek és felnőtteknek is. A történetek, bár szomorkásan, melankolikusan indulnak, mégis mindegyiknél fellelhető a csoda, a varázslat, ami a gyerekek számára igen fontos a történeteknél. Legelőször megtudjuk, hogy Dorka babáján el kell csavarni egy gombot, hogy lecsukódjék a szeme, ám egyik este eltűnik a gomb, a baba pedig nem tud elaludni. Elindulnak együtt az éjszakába, hogy megkeressék a gombot. Majd a csodálatos álomban Dorka egy oroszlántól kapott szőrszállal saját maga varrja fel otthon a gombot a babára. A második mese főszereplői a kisiskolás Mirkó és legjobb barátja, Tinta, a fülesbagoly. Amikor Mirkó alszik, Tinta fenn van, napközben viszont Tintának van csukva a szeme. Mirkó nagyon vágyik rá, hogy egymás szemébe nézhessenek. Kinyitja-e végül Tinta a szemét? A harmadik történetben Ábel és Panni egy nyár végi éjszakán eltűnt állatkájuk után erednek. A titokzatos nyomok a padlásra vezetnek, ahová egy eddig sosem látott lyukon keresztül vezet az út. De ez a lyuk milyen sejtelmes annyira

---

⁵² Harcos Bálint: A medve, aki a karácsonyfában lakott. <https://alfoldonline.hu/2020/12/konyvek-karacsonyra-1-pagony/> (2023.11.10.)

⁵³ Harcos Bálint: A medve, aki a karácsonyfában lakott. <https://olvasovanevels.gportal.hu/gindex.php?pg=37256572&nid=6869524> (2023.09.10.)

izgalmas is a gyerekeknek. A mesében szereplő állatok segítségével, emberi tulajdonságaik, nagyon gyermek közelivé teszi ezt a kicsit melankolikus történetet.⁵⁴ (5.kép)

6.2. A választott könyvek karakterei, nyelvezete

A halandzsarablók (Illusztrálta: Turi Lilla)

Harcos Bálint ebben a meséjében is merészen keveri a képzelet kellékeit a tapasztalati valóság elemeivel. Kovács Gergely könyvkritikájában kiemeli, hogy „Harcos Bálint kötetének merészsége abban rejlik, hogy a gyakran szinte primitív, gügyögős alaphelyzetekből – a kiskanász bicskájának egyszerű bemetszésére emlékeztető ötlettel – a feje tetejére állítja a mese világát.”⁵⁵ A karakterek első találkozáskor egy kicsit szögletesnek tünnek, de a történetet olvasva, hallgatva már oldódott ez a fajta érzetem. a kézzel készült ceruzarajzokat első kézhez vételkor talán egy kusza, rajzolgatásnak gondolnánk, de többször nézve már nem annyira kusza. A szereplőket tekintve csupa olyan karakter került a történetekbe, akiket a gyerekek ismernek, akár nap, mint nap találkoznak velük. Mondhatni testközeliek és nem idegenek számukra. Nyelvezete miatt inkább az idősebb korosztálynak, nagycsoportos, esetleg első vagy második osztályos kisdíáknak ajánlanám. A kifejezések, a szófordulatok nem mindig egyértelműek egy kisebb gyermek számára.

Petya és tulipán (Illusztrálta: Bognár Éva Katinka)

A könyv meséi - tartalmukat tekintve - a mozgalmas mindennapokat mutatják be, amikor egy kisfiú várja haza édesapját, de ő nem érkezik meg, majd találkozik a hatalmas szökött medvével. Mindeközben ott vannak vele a háziállatai, akik, ha kell álcázzák magukat Petya tanácsára. A varázslatos történetekben a kisfiú és barátai, az állatok nagyon szerethető tulajdonságokkal rendelkeznek. A történetekben szereplő állatok közül egyik sem háziállat, mégis annak éreztem őket. A folyamatos jó kapcsolatuk és kommunikációjuk a kisfiúval, Petyával mind-mind ezt az érzetet kelti az olvasóban.

---

⁵⁴ Vö. Harcos Bálint: Dorka és az elgurult gomb. Mesék az elalvásról. Könyvajánló. In: moly.hu. <https://moly.hu/konyvek/harcos-balint-dorka-es-az-elgurult-gomb> (2023.10.01.)

⁵⁵ Kovács Gergely: Abszurd és megható mesék. <https://igyic.hu/mediatar/kritikak/abszurd-es-meghato-mesek.html> (2023.09.16.)

A Tigris és a Motyó (Illusztrálta: Dániel András)

A mesében szereplő karakterek nagyon barátságosan vannak megjelenítve. Ebben a könyvben is, mint, minden Harcos Bálint könyvben a szereplőket kézzel rajzolták meg az illusztrátorok. A valóság-hűen ábrázolt, a gyermeki mesevilágot, képzeletet is magukban hordozó karakterek számomra nagyon szerethetőek. Rövid, gyerekek által nagyon jól követhető kis mondókaszerű szöveg található egy-egy oldalon. Ebben a mesében is a gyerekek által nagyon szeretett figurák, az állatok kaptak szerepet. Itt inkább a gyerekek által jól ismert háziállatok és vadonélő állatok jelennek meg.

A medve, aki karácsonyában lakott (Illusztrálta: Agócs Írisz)

Ez az a mesekönyv a kisgyermek által kedvelt és igényelt csodaszerű eseményekre épít, a gyermeki fantáziát is erősítve. Szívesen hallgatnak a gyerekek olyan meséket, ahol valamilyen nem hétköznapi, nem a körülöttük megszokott dolog történik, ezáltal ők is el tudnak szakadni a valóságos helyzetüktől, és a mese részeseként egy varázslat megélését érzik. Sok szereplőt nem találunk a történetben, ellenben nagyon bensőséges, meghitt hangulatú történet. Az egyik, ha nem a legszebb ünnepünk alkalmával játszódik a történet. A szereplők is ennek hatása alatt cselekszenek a történetben. A kislány, aki vágyik egy kis háziállatra, és a szigorúnak gondolt édesapa, aki mindig meg tudja indokolni miért nem lehet egyik vagy másik kis állat otthon a lakásban, a történet főszereplői. Aztán itt van nekünk a mackó is, aki éppen szenteste pottyán ki a fából.⁵⁶

Dorka és az elgurult gomb (Illusztrálta: Szimonidesz Hajnalka)

Ez a kötet inkább már az idősebb korosztálynak való. Bár a gyerekek nem mindig azt a tartalmat, lényegét érzik a mesékben, mint mi felnőttek. A könyvben szereplő három történetben is inkább a szereplők és az általuk történt cselekvések azok, amik magával ragadták a gyermekeket. Itt is elsősorban a szereplők megformálása varázsolhatja el a gyerekeket. A főhős, Dorka egy bátor kislány, akinek van egy babája, aztán megismerjük a barátságos oroszlánt, aki segít a kislánynak. A másik mesében a kisfiú és nagyon szeretett

---

⁵⁶ Harcos Bálint: A medve, aki a karácsonyában lakott.

<https://olvasovanevels.gportal.hu/gindex.php?pg=37256572&nid=6869524> (2023.09.10.)

baglya jelenik meg, és végül a tesók, akik a padláson keresgélnek az erdő állataival. A szereplők varázslatossága abban is megmutatkozik, hogy az állatok is megszólalnak, és ezt az emberi szereplők is értik.

6.3. A választott könyvek illusztrációi

A Halandszarablók (Illusztrálta: Turi Lilla)

A Turi Lilla szerzői oldalán található információk szerint „ezekhez a mesékhez, történetekhez Turi Lilla készített érzékeny, vicces és különleges rajzokat. Ezek az illusztrációk hűen tükrözik a szöveg és az író mondanóját, az illusztrátor egyéni képi látásmódjával. Élénk színeket használ és metaforikus stílusban rajzol. Turi Lilla egy kortárs illusztrátor, a jelenkori fiatal illusztrátor-nemzedék képviselője. Eddig öt illusztrált könyve jelent meg, melyekért számos hazai és nemzetközi elismerést kapott. 2019-ben megnyerte az I. Budapesti Illusztrációs Fesztivál *Legjobb pályakezdő illusztrátor* Pagony Kiadó által felajánlott díját.”⁵⁷

Tapasztalatom szerint is valóban hűen tükrözi a Halandszarablók Turi Lilla illusztratori munkásságát. A vicces, különleges mesemozzanatok rajzai egyaránt megtalálható a mesék illusztrációinál. Az élénk színek mindegyik képnél jelen vannak. Ezek a ceruzarajzok érdekes hatást keltenek az olvasóban és a nézegető gyermekben is. Elsőre talán szögletesnek tűnnek a képek – nekem annak tűntek – de amint olvassuk a mesét, ez már enyhül is. A könyvben az egész oldalas illusztrációk vannak többségben.

Petya és Tulipán (Illusztrálta: Bognár Éva Katinka)

Az illusztrációk lényegre törőek, egy-egy mozzanatot ábrázolnak az éppen aktuális történetből. Van, hogy csak egy szereplő látható, van, hogy egy cselekményt ábrázol az illusztrátor. Az egész oldalas illusztráción át az egy-egy szereplőt ábrázoló képig mindegyik forma fellelhető a könyvben.

Az illusztrátor munkájáról a saját oldalán az alábbi jellemzés található: „Bognár Éva Katinka kiváló illusztrációi is segítenek a sokféle nevet megjegyezni, de éppen ezért jobban

---

⁵⁷ Turi Lilla. In: Turi Lilla weboldala. <https://lillaturi.com/About> (2023.09.16.)

figyelünk a történetre, a szereplők cselekedeteire, ettől köti le igazán a könyv az olvasót, legyen az felnőtt vagy gyermek. Bognár Éva Katinka 2016 óta foglalkozik gyermekirodalmi illusztrálással is. Két könyve, a Ludmilla megoldja és A boszorkánycica felkerült a Magyar Gyermekirodalmi Intézet TOP50-es listájára. Jelenleg a MOME animációs MA szakának vezetője. Szabadúszó művészként folytatja animációs és illusztrációs projektek fejlesztését is.”⁵⁸

Tigris és a motyó (Illusztrálta: Dániel András)

Harcos Bálint e mesekönyve Harcos Bálintnak első lapozgatás alkalmával bennem egy leporelló hatását keltette. Ez az érzés aztán a mese olvasása közben már feledésbe merült. A szereplők ábrázolása igazán gyermekközeli, míg a témát tekintve akár egy fiatal, első gyermeket váró párnak is egy ajánlott irodalom lehetne. Enyhíteni tudná a feszültséget, a félelmet a fiatal szülőknél a gyermek érkezése előtt. A minden oldalon képpel ellátott mesekönyv minden illusztrációja hűen tükrözi Dániel András stílusát. Dániel Andrásnak köszönhetően metonimikus stílusú az illusztráció a mesekönyvben, tehát a szöveg legfontosabb mozzanatainak megjelenítésére redukálja a könyv rajzait.

Az illusztrátorról, aki a Kufli mesék illusztrátora is, az alábbi jellemzés olvasható egy fontos diafilm portálon: „Dániel András sokoldalú grafikus, aki újságok, magazinok címlapjától kezdve a gyerekkönyvekig sok mindenhez készített már illusztrációt. Mindemellett elismert kortárs festő, és egyedi, különleges humorú meséket is ír.”⁵⁹

A medve aki a karácsonyfában lakott (Illusztrálta: Agócs Írisz)

A könyv egyik kritikusa szerint a történetmesélés itt nem a meghökkentésre, a nyelvi leleményességre játszik, hanem „inkább a szülői gyarlóságot leplezi le és oldja fel, teszi szerethetővé a mese lehetőségeinek eszközeivel.”⁶⁰ Ehhez a már-már nosztalgikus hangulatú karácsonyi történethez Agócs Írisz készített finoman részletező, a történet ritmusához illeszkedő, változatos képi ötletekből építkező illusztrációkat. Egy másik kritika szerint

---

⁵⁸ Bognár Éva. <https://ceeanimation.eu/person/eva-katinka-bognar/> (2023.09.18.)

⁵⁹ Dániel András. In: Diafilm. <https://diafilm.hu/pages/daniel-andras> (2023.09.19.)

⁶⁰ Könyvek karácsonyra 1. – Pagony. <https://alfoldonline.hu/2020/12/konyvek-karacsonyra-1-pagony/?fbclid=IwAR3EXRI4c4hDsePVxtSktomkYtCwZmevqnCcQPQ33nsISbxbYCwnXpLUGBE> (2023.09.05.)

„amikor már azt hinnénk, hogy nehéz újat mutatni a karácsonyi mesék kategóriájában, Harcos Bálint frappáns eleganciával csavar egyet a sémán, és még a szülőket is meglepi! Liza minden vágya egy háziállat, de apukája szerint a kutya túl nagy, a cica hullajtja a szőrét, a hörcsög mindent megrág, a papagáj pedig túl hangos...Apu indokait Liza elfogadja ugyan, de hamarosan itt a karácsony, és a kislány titkon mégis reméli, hogy egy Igazi Állatot kap majd.”⁶¹

Agócs Írisz így jellemzi alkotói életútját és az illusztrációkhoz való viszonyát: „Családi háttérrel miatti folyamatosan rajzolással és festéssel nőtem fel, és mostanáig egyszerűen nem bírom abbahagyni. Nagyon szeretem, ha van valami a kezemben, ceruza vagy ecset, és csinálom vele valamit. Szeretem, ha valami kicsit groteszk, és nagyon szeretem a gyerekillusztrációkat. Szabadúszó illusztrátorként dolgozom. Kulturális antropológiát és néprajzot tanultam, aztán teljesen megváltoztattam az irányt, és azzal kezdtem foglalkozni, amit igazán szeretek: rajzolni és festeni.”⁶²

Ráadásul Agócs Írisz illusztrátor számos, a meséhez szorosan nem kapcsolódó apró, kedves rajzzal kedveskedik a kisebb olvasóknak, így számukra is mindig akad majd böngészni való részlet, felfedezni való kép, illusztráció a könyvben.

Dorka és az elgurult gomb (Illusztrálta: Szimonidesz Hajnalka)

Harcos Bálint e mesekötete talán az egyik legszebben illusztrált könyve. Ehhez a meséhez nem kézzel rajzolta az illusztrátor az illusztrációkat, hanem, mint, ahogy az íróval készített interjúból is megtudtam, festette.⁶³ Ez valóban Szimonidesz Hajnalka védjegye. Ezt maga az illusztrátor hölgy is elmondta magáról egy vele készült interjú során. „Mindig magamnak rajzoló – addig formálom a kompozíciót vagy figurát, míg azt nem érzem egy rajzról, hogy én vagyok, vagy legalábbis valamelyik része egy velem. Szerintem csak ettől lesz hiteles, azonban szeretnék nemcsak megjeleníteni egy-egy szövegrészt, hanem olyan rajzokat készíteni, ami valami módon önálló életre is kel és a gyerekek, felnőttek, akik megnézik a rajzokat, a formák, hangulatok, a kompozíció és színek által örömet, megnyugvást

---

⁶¹ Harcos Bálint: A medve, aki a karácsonyfában lakott <https://olvasovanevels.gportal.hu/gindex.php?pg=37256572&nid=6869524> (2023.09.08.)

⁶² Agócs Írisz <https://iriszagocs.com/#bio> (2023.09.12.)

⁶³ Interjú Harcos Bálinttal. Az interjút készítette: Pazdora Ferencné. Budapest – Siófok, (2024. 04.02.)

élhetnek át. Valamit üzen az illusztráció, reményeim szerint ez az üzenet boldogsággal tölti el a szemlélőt.”⁶⁴

Ezt támasztja alá az illusztrátor rövid életrajzi jellemzése is a Pagony kiadó oldalán: „Szimonidesz Hajnalka, a kötet illusztrátora kamaszként szobrásznak készült, majd szabadúszó festő lett belőle és 2007-ben az Aranyvackor pályázatra készített először gyermekkönyv illusztrációt. Azóta viszont szerencsére mást sem csinál, mint gyerekkönyvekbe rajzol csodálatosabbnál csodálatosabb műalkotásokat.”⁶⁵

Szimonidesz Hajnalka illusztrációi, rajzai megítélésem szerint a lírai hangulatú meseképek sorába tartoznak. Illusztrációi igazi társai a melankolikus hangulatú meséknek. Így nagyon harmonikusan illeszkednek az elkészült illusztrációk Harcos Bálint ebben a mesekönyvében található mindhárom meséjéhez.

---

⁶⁴ Ismerd meg Szimonidesz Hajnalkát! Varázslatosan szép gyerekkönyvek 0-99 éves korig In: Pagony Kiadó weblapja (2022-11-08 – Pagony) <https://www.pagony.hu/cikkek/szimonidesz-hajnalka-illusztracio-kepeskonyv-muveszi-mesekonyv-illusztrator> (2023.11.20.)

⁶⁵ Ismerd meg Szimonidesz Hajnalkát! Varázslatosan szép gyerekkönyvek 0-99 éves korig. In: Pagony Kiadó weblapja. 2022-11-08. <https://www.pagony.hu/cikkek/szimonidesz-hajnalka-illusztracio-kepeskonyv-muveszi-mesekonyv-illusztrator> (2023.11.20.)

7. Összegzés

Szakedolgozatom elkészítése igen sokrétű tájékozódást, kutatást igényelt. A fellelhető szakirodalom többsége interneten, elektronikus formában található. Ez a mai társadalom elvárásaihoz igazodik, de ezzel is kihívást adott a munkám minél színvonalasabb, sokoldalúbb elvégzéséhez, megírásához. A dolgozatom első felében a szakirodalomban fellelhető információkat, áttekintéseket igyekeztem bemutatni, összegyűjteni, melyek fontos alapjai a dolgozatom további fejezeteinek. Az íróval készült interjúval is a témám sokoldalúbb bemutatását, a mai modern kortárs írók munkáját, szemléletét, és ezen belül legfőképpen Harcos Bálint írói világát szerettem volna bemutatni, átadni. A Harcos Bálint íróval készített interjú alatt nagyon kellemesen éreztem magam. Az íróval történt beszélgetés olyan érzést adott, mintha egy rég látott ismerőssel tudtam volna újra beszélgetni egy kellemes, napsütötte délutánon. Harcos Bálint nagyon közvetlen, nyitott személyiség és minden kérdésre tartalmas, a felvetett témákat több oldalról megközelítő választ adott. Sokszor már a következő kérdésre is megkaptam a választ, mivel nagyon megérezte a gondolatmenetemet a kérdések kidolgozásával kapcsolatban. Az interjút telefonon keresztül bonyolítottuk le, többszöri e-mail váltás és időpont egyeztetés után. Az interjú rögzítéséhez az író engedélyét kértem, melyet készséggel megadott. Ehhez segítségemre volt az internet és egyéb audiovizuális technikai eszközök is. Harcos Bálint választott mesekönyveinek sikeres elemzéseit is segítő először a saját csoportomnak olvastam el a meséket az óvodában. Az ő reakciójuk is segítséget adott az elemzés megírásához. Munkámat nagyban segítette konzulensem támogatása, segítőkészsége, határozott elvárásai és nagyon megértő hozzáállása.

8. Szakirodalom

Nyomtatásban megjelent források:

1. Gombos Péter (2013): Merre tart a mese? In: Uó: Dobj el mindent, és olvas! Pont Kiadó, Budapest. 24–30.
2. Horváth Gyöngyvér (2008): Ahogyan a képek mesélnek: Narratív stratégiák a kortárs magyar gyermekkönyv-illusztrációban (I. rész). Csodaceruza, 7(38), 13–16.
3. Kárpáti Andrea: Esztétikai nevelés az új képkorszakban: A gyermekrajztól a vizuális nyelvig, In.: Magyar Tudomány, 2011/9
4. Komáromi Gabriella (1998): A gyermekkönyvek titkos kertje. Pannonica, Budapest.
5. Nyitrai Ágnes (2015): A mesélés jelentősége kisgyermekkorban. In: Gyöngy Kinga (szerk.): Első lépések a művészetek felé I.: A vizuális nevelés és az anyanyelvi-irodalmi nevelés lehetőségei kisgyermekkorban. Dialóg Campus, Budapest. 324–368
6. Révész Emese: Piroska Kiberádiában - A kortárs gyermekkönyv-illusztráció új útjai. In: Műértő: művészeti és műkereskedelmi folyóirat, 2014. (17. évf.) 1-2. sz. 13. old.
7. Szilágyiné Gálos Ildikó (2008): Az olvasóvá nevelés megalapozása óvodás kortól kisiskolás korig. Szeretve Tanulni OE, Budapest.
8. Tóth Máté (2017): A 3–17 éves korosztály olvasási szokásai – egy országos reprezentatív felmérés eredményei.
9. Trencsényi László: Gyermekkönyv-illusztrációk és értelmi nevelés. In: A Kisgyermek: a születéstől nyolcéves korig, 2007. (1. évf.) 2. sz 16. old.
10. Varga Emőke: A képeskönyvek óvodai felhasználása, In.: Módszertani Közlemények 2021 – 61. évfolyam 2. szám, 65. old.
11. Varga Emőke: Alkalmi vadorzás a szomszédos diszciplína gyümölcsösében (A szöveg-kép-viszonyok huszadik századi kutatásáról). In: Alföld, 2002. (53. évf.) 7. sz. 69. old.
12. Varga Emőke: Hallott szó – látott kép, A szinekdotikus illusztráció jellemzői. In: Az illusztráció a teóriában, a kritikában, az oktatásban. Budapest: L'Harmattan, 2012.
13. Paulson, Ronald: Book and painting : Shakespeare, Milton and the Bible : literary texts and the emergence of English painting. Knoxville, Tenn. : Univ. of Tennessee Press, [1982]

Kézírtos források:

- Interjú Harcos Bálinttal. Az interjút készítette: Pazdora Ferencné. Budapest – Siófok, (2024. 04.02.)

Interneten elérhető források:

- 20 ÉVES A PAGONY! Generációk nőttek fel Pagony könyvekkel.
<https://www.pagony.hu/cikkek/20-eves-a-pagony> (2024.01.13.)
- A JÓ GYEREKIRODALOM EGYBEN CSALÁDI IRODALOM IS.
<https://igyic.hu/tanari/a-jo-gyerekirodalom-egyben-csaladi-irodalom-is.html> (2024.04.10.)
- A Pagony kiadó bemutatása. In: pagony.hu <https://kiado.pagony.hu/rolunk> (2024.01.31.)
- Agócs Írisz. <https://iriszagocs.com/#bio> (2023.09.12.)
- Agócs Írisz. <https://www.pagony.hu/agoacs-irisz-3> (2023.10.02.)
- Ahol presztízst jelent az illusztráció - Interjú Turi Lillával.
https://konyvesmagazin.hu/bookline_kids_gyerek/turi_lilla_illusztracio_gyerekirodalom_korhatar_nelkul.html (2023.10.02.)
- Bárdos József: Illusztráció, Giccs, Gyermekkönyv-kritika. <https://irodalmijelen.hu/2013-okt-28-0750/illusztracio-giccs-gyermekkonyv-kritika> (2024.02.16.)
- Billufeszt másodszor! VISSZATEKINTÉS A 2. BUDAPESTI ILLUSZTRÁCIÓS FESZTIVÁLRA.
https://epa.oszk.hu/01000/01059/00286/pdf/EPA01059_magyar_iparmuveszet_2021_8_02-08.pdf (2024.03.22.)
- Bognár Éva. <https://ceeanimation.eu/person/eva-katinka-bognar/> (2023.09.18.)
- Bognár Éva Katinka. In: Bognár Éva Katinka weboldala.
<https://bognarevakatinka.myportfolio.com/about> (2023.10.02.)
- Dániel András. In: A Pagony Kiadó weboldala. <https://www.pagony.hu/daniel-andras> (2023.10.02.)
- Dániel András. In: Diafilm. <https://diafilm.hu/pages/daniel-andras> (2023.09.19.)
- Egy mackó színre lép. <https://www.pagony.hu/egy-macko-szinre-lep> (2023.12.10.)
- Értekezés a gyermekkönyv-illusztráció lényegéről. Kapu elmélet.
<https://www.gaboremese.hu/muveszetszichologia/16-ertekezés-a-gyermekkönyv-illusztracio-lenyegerol> (2024.03.11.)
- Fitz József: A magyar könyv története. [Budapest]: Magyar Helikon 1959.
<https://mek.oszk.hu/14000/14014/14014.htm> (2024.03.02.)

- Gábor Emese: 2008-ban a XV. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon elhangzott előadás publikált anyagából. <https://www.gaboremese.hu/muveszetszichologia/16-ertekezes-a-gyermekkonyv-illusztracio-lenyegerol> (2024.03.12.)
- Gombos Péter: 19. századi magyar mesegyűjtők és az irodalmi népmese https://epa.oszk.hu/01300/01367/00296/pdf/EPA01367_3K_2017_11_046-052.pdf (2024.04.10.)
- Harcos Bálint adatlap In: Port weboldala <https://port.hu/adatlap/szemely/harcos-balint/person-163371> (2024.03.05.)
- Harcos Bálint művei: <https://foxbooks.hu/2018/08/06/harcos-balint/> (2024.03.01.)
- Harcos Bálint: A medve, aki a karácsonyfában lakott. <https://alfoldonline.hu/2020/12/konyvek-karacsonyra-1-pagony/> (2023.11.10.)
- Harcos Bálint: A medve, aki a karácsonyfában lakott [.https://olvasovanevels.gportal.hu/gindex.php?pg=37256572&nid=6869524](https://olvasovanevels.gportal.hu/gindex.php?pg=37256572&nid=6869524) (2023.09.10.; 2023.12.10.)
- Harcos Bálint: A tigris és a motyó. <https://olvasovanevels.gportal.hu/gindex.php?pg=35341608&nid=6771154> (2023.12.10.)
- Harcos Bálint: Dorka és az elgurult gomb. Mesék az elalvásról. Könyvajánló. In: moly.hu. <https://moly.hu/konyvek/harcos-balint-dorka-es-az-elgurult-gomb> (2023.10.01.)
- Harcos Bálint: Halandzsarablók. https://www.konyvkalauz.hu/termek/a_halandzsarablok.html (2023.12.10.)
- Harcos Bálint. <https://www.kulter.hu/author/harcosbalint/> (2024.02.10.)
- Harcos Bálint. <https://www.pagony.hu/balint-harcos> (2024.03.05.)
- Harcos Bálint: Szofi nagy képeskönyve (Cristina Quiles illusztrációival) – 3-6 éveseknek. In: Kollektív Magazin. <https://kollektivmagazin.hu/2021/11/04/kepes-mesekonyvek-a-pagonytol/> (2024.03.04.)
- Harcos Bálint: Szofi nagy képeskönyve. <https://mesecentrum.hu/konyvajanlok/het-unnepi-mesekonyv.html> (2024.03.04.)
- Illusztráció. In: Művészeti Lexikon. https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MuveszetiLexikon_1/?pg=5&layout=s&query=illusztr%C3%A1ci%C3%B3 (2023.09.05.)
- Illusztráció trendek – 2022. <https://designakademia.hu/illusztracio-trendek-2022/> (2024.03.02.)
- Illusztrációk használata különböző kiadványokban. <https://www.prosign.hu/grafikai-tervezes/66-illusztraciok-hasznalata-kulonbozo-kiadvanyokban> (2023.09.05.)

- Interjú Dániel Andrással: „A fantázia alap”. <https://f21.hu/irodalom/gyermek-es-ifjusagi-irodalom/daniel-andras-interju/> (2023.10.02.)
- Ismerd meg Szimonidesz Hajnalkát! Varázslatosan szép gyerekkönyvek 0-99 éves korig. In: Pagony Kiadó weblapja. 2022-11-08. <https://www.pagony.hu/cikkek/szimonidesz-hajnalka-illusztracio-kepeskonyv-muveszi-mesekonyv-illusztrator> (2023.11.20.)
- Kárpáti Andrea: Esztétikai nevelés az új képkorszakban: A gyermekrajztól a vizuális nyelvig. In: Magyar Tudomány. 2011.9. sz. https://www.epa.hu/00600/00691/00093/pdf/mtud_2011_09_1058-1064.pdf (2023.11.12.; 2024.03.05.)
- Kovács Gergely: ABSZURD ÉS MEGHATÓ MESÉK. <https://igyic.hu/mediatar/kritikak/abszurd-es-meghato-mesek.html> (2023.09.16.)
- Kovács Gergely: Abszurd és megható mesék. <https://igyic.hu/mediatar/kritikak/abszurd-es-meghato-mesek.html> (2023.09.16.)
- Könyvek karácsonyra 1. – Pagony. <https://alfoldonline.hu/2020/12/konyvek-karacsonyra-1-pagony/?fbclid=IwAR3EXR14c4hDsePVxtSktomkYtCwZmevqnCcQPQ33ns1SbxbYCwnXpLUGBE> (2023.09.05.)
- Magyar illusztrátorok képi világa. A gyerekkönyv-illusztráció. <https://olvasovanevels.gportal.hu/gindex.php?pg=37027098&nid=6681179> (2024.03.02.)
- Illusztráció szócikk. In: Művészeti Lexikon. https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MuveszetiLexikon_1/?pg=5&layout=s&query=illusztr%C3%A1ci%C3%B3 (2023.09.05.)
- Nógrády László: A mese. Bp.: Magyar Gyermektanulmányi Társaság, 1917. https://mtda.hu/books/nogrady_laszlo_a_mese.pdf (2024.04.10.)
- Révész Emese: Illusztrációra fel!; A 1. Budapesti Illusztrációs Fesztivál egy szervező szemével. <https://www.reveszemese.hu/?p=1358> (2024.03.20.)
- Ruff Orsolya: Nem találtak könyvet a gyerekeiknek, alapítottak egy kiadót. 18 éves a Pagony. https://konyvesmagazin.hu/gyerekirodalom/nem_talaltak_konyvet_a_gyerekeiknek_alapitottak_egy_kiadot_18_eves_a_pagony.html (2024.01.31.)
- Soltész Zoltánné: A magyarországi könyvdíszítés a 15-17. században. In: Iskolakultúra. 8. évf. (1998) 1. sz., p. 63-69 <https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/18764/18554> (2024.03.11.)

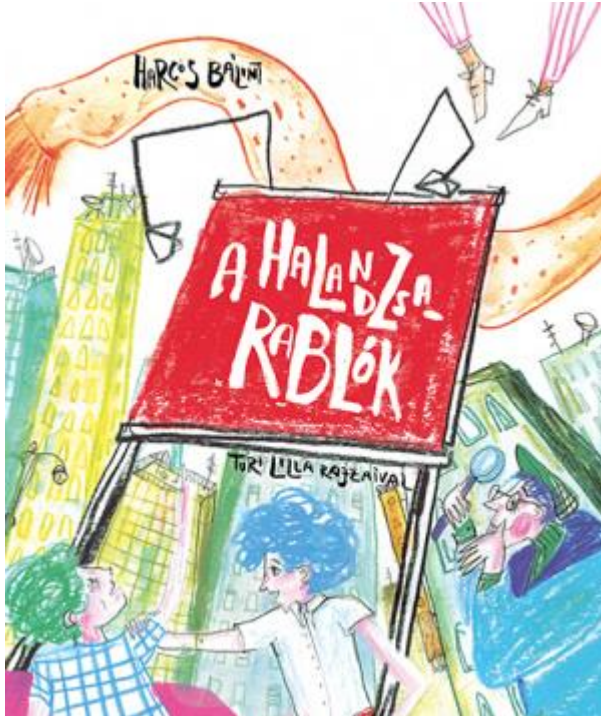
- Szabó Ildikó: A PEDAGÓGUS AZ A KULCSTÉNYEZŐ, AKI A TANULÁS SIKERÉNEK MEGHATÁROZÓJA <https://igyic.hu/tanari/a-pedagogus-az-a-kulcstenyezo-aki-a-tanulas-sikerenek-meghatarozoja.html> (2024.04.10.)
- Szimonidesz Hajnalka: Valamelyik része egy velem: <https://helyorseg.ma/rovat/kepzuoveszet/szimonidesz-hajnalka-valamelyik-resze-egy-velem> (2023.10.02.)
- Turi Lilla hivatalos weboldala: <https://lillaturi.com/About> (2023.10.02.)
- Turi Lilla. In: Turi Lilla weboldala. <https://lillaturi.com/About> (2023.09.16.)
- VAKÁCIÓS OLVASMÁNYOK - KÖRKÉRDÉS V. In: Ifúsági és Gyermekirodalmi centrum weboldala. <https://igyic.hu/mediatar/interjuk/vakacios-olvasmanyok-korkerdes-v.html> (2024.03.04.)
- Varga Emőke: Az interaktív mesekönyv medialitása: <https://ojs.lib.unideb.hu/studia/article/view/4269/4104> (2023.12.10.; 2024.03.25.)
- Varga Emőke: Hallott szó – látott kép: A szinekdotikus illusztráció jellemzői. In: Ars Hungarica. 2014. 2. szám. 269-281
https://epa.oszk.hu/01600/01615/00098/pdf/EPA01615_ars_hungarica_2014_02_269-281.pdf (2023.09.05.)
- Varga Emőke: Illusztráció a teóriában, a kritikában, az oktatásban. L'Harmattan, 2012.
<https://irodalmijelen.hu/2013-okt-28-0750/illusztracio-giccs-gyermekkonyv-kritika> (2024.02.11.)

9. Képjegyzék

1. Harcos Bálint: A Halandzsarablók <https://www.pagony.hu/termekek/a-halandzsarablok>
2. Harcos Bálint: Petya és Tulipán
https://www.libri.hu/konyv/harcos_balint.petya-es-tulipan.html
3. Harcos Bálint: A tigris és a motyó https://www.libri.hu/konyv/harcos_balint.tigris-es-motyó.html
4. Harcos Bálint: A medve aki a karácsonyfában lakott
https://www.libri.hu/konyv/harcos_balint.a-medve-aki-a-karacsonyfaban-lakott.html
5. Harcos Bálint: Dorka és az elgurult gomb
https://www.libri.hu/konyv/harcos_balint.dorka-es-az-elgurult-gomb.html

10. Mellékletek

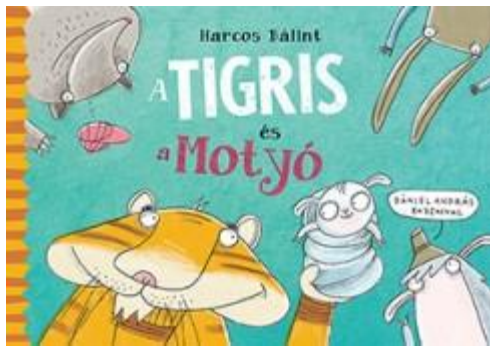
1. kép Harcos Bálint: A Halandzsarablók

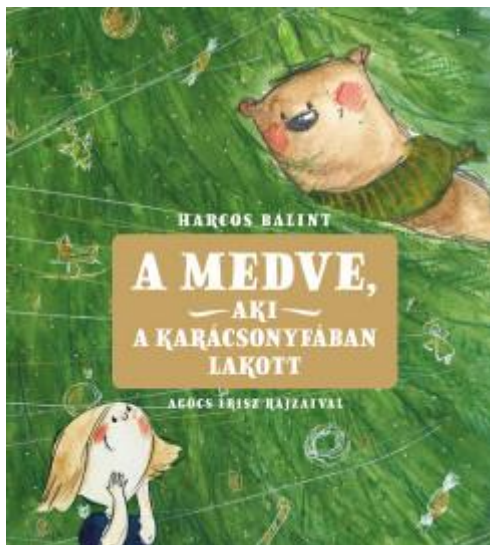
2. kép Harcos Bálint: Petya és Tulipán

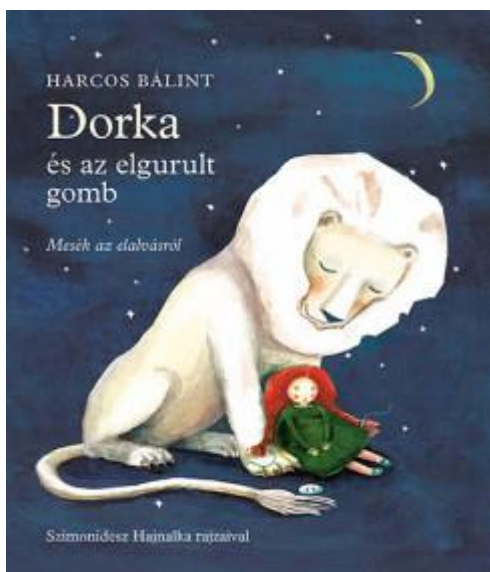
3. kép Harcos Bálint: A tigris és a motyó

4. kép Harcos Bálint: A medve, aki a karácsonyfában lakott

5. kép Harcos Bálint: Dorka és az elgurult gomb

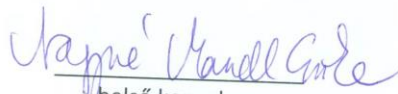
NYILATKOZAT

Pazdora Ferencné (hallgató Neptun azonosítója: C8DX4Y) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*2}

Kelt: Kaposvár, április 27.

belső konzulens

---

¹ A megfelelő aláhúzendő.

² A megfelelő aláhúzendő.

NYILATKOZAT

szakdolgozat hozzáféréseről és eredetiségéről

A hallgató neve: **Pazdora Ferencné**
A Hallgató Neptun kódja: **C8DC4Y**
A dolgozat címe: **Harcos Bálint mesevilága –
Harcos Bálint meseköteteinek elemző bemutatása**
A megjelenés éve: **2024.**
A konzulens intézetének neve: **Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus**
A konzulens tanszékének a neve: **Neveléstudományi Intézet
Anyanyelvi és Gyermek kultúra tanszék**

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítotam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: Siófok, 2024. év Április. hó 24. nap

Pazdora Ferencné
Hallgató aláírása